Fokozottan védik adatainkat | 10.

Esperest választottak lelkészüknek az olasziak | 14.

Itt több a keresztelő, mint a temetés – Érkörtvélyes | 18.

Otthon a műterem és a kiállítótér | 35.

Bihar ország

www.biharmegye.ro

Közéleti folyóirat • Nagyvárad, 2018. június • X. évfolyam 66. (246.) szám • **Ára 5 lej (400 Ft)**

Négy kút és egy új világ Vekerden

24.

9 772066 416002

Táblázgatunk

A kezdeményezés, hogy a városban minden valamirevaló épületen ott szerepeljenek a tervezők és kivitelezők, önmagában dicséretesnek mondható. Csakhogy amikor elkezdődött ez a kampány, akkor még minden egykori palota majdnem csupa rom volt, de rájuk került egy-egy tábla, mintha a régiség menthetné a jelen állapotot. Állítólag a turisták tájékoztatása volt a cél, habár kétlem, hogy egy elhanyagolt utcasoron a turistákat az érdekelte volna, ki tervezte és ki építette a hajdani szépséget.

Most már szerencsére változott valamicskét a városkép, de még nagyon messze van a kívánatos állapottól. A táblákat viszont talán már többen észreveszik. Sajnos. Ugyanis a táblák egy része inkább szánalmas, mint tanulságos. Nem a tükörfordításos utcanevekre, a helytelenül írt magyar, román vagy akár hottentotta személynevekre gondolok, hanem például a sokadik elnevezését nyüvő egykori Emke épületére. Amit – állítólag – Sztarill-palotának is mondtak. Ha így volt, jogosan történt, hisz a táblán ott szerepel a neve – csúnyán megcsonkítva: Sztarill F. Nem érdemelt volna egy teljes keresztnevet is?! Mondjuk a helyett a bulvárhír helyett, hogy valaha Ady ott ismerte meg „halhatatlan múzsáját”.

Az emberi emlékezet szubjektív, hiszen mindenki valamilyen, neki fontos eseményhez, személyhez, jelenséghez köt egy – később – fontosnak elkönyvelt más eseményt, személyt, jelenséget. És így máris megtörténik a csúsztatás: mindannyiunk családi és baráti körében előfordult már jó párszor, hogy ugyanarra másként emlékezünk. Sokszor heves vitákat is kivált ez az emlékezésjáték, sokszor nyíltan vagy csak titkon mosolyogjuk meg rokonaink, barátaink „kihagyó” emlékezetét. Pedig nem kizárt, hogy épp a mi emlékeink másolódtak véletlenül tévesen. Az emlékiratokat emiatt kell mindig ilyenféle háttér-feltételezésekkel olvasni, és semmiképpen sem emléktáblákon úgy megörökíteni egy emléket, mint tévedhetetlen igazságot. Vagyis kőbe vésni egy nem kőre való emlékét valaki(k)nek. Vagy ott ismerték meg egymást Ady és Léda, vagy nem. Az irodalomtörténet számára ez semmit nem jelent. Ahogy a valamikor egészségügyi iskola, majd technikum sem viselte hivatalosan soha kezdeményezőjének és sokáig igazgatójának, dr. Mózes Károlynak a nevét. Hogy Mózes-

iskolának, Mózes-akadémiának, vagy egyszerűen „a Mózesnek” hívták a volt diákok és végső soron az akkori egész város, az nem azt jelenti, hogy utólag táblán szerepeljen hivatalos elnevezésként.

Emlegethetném még a tavalyi, holmi íráshiba miatt lezajlott városházi táblacserét is és a már említett sok-sok helytelenül megírt utcanévtáblát. Mert ha a régmúlt események kapcsán az emlékezés szubjektivitásáról beszéltem, az ellenkezője igaz a személynevek tiszteletben tartását illetően: tetszik vagy sem, ha valakit utólag azzal tisztel meg egy város, hogy utcát nevez el róla, akkor méltóztassanak annak is utánanézni, hogyan, milyen családi hagyomány szerint használta az illető a nevét. Egy-egy újabb tábla feltételekor ilyesmikre is ajánlatos volna figyelni, nehogy már a feltételt sürgősen levétel kövesse, ezzel mintegy nevetségessé téve az újabb táblaavatás miatti örömködést!

Molnár Judit

tartalom

Városünnep
4. Elnyílt az akác Érmihályfalván – A 26. Nyíló Akác Napok

Szomszédoló
5. Közösek a gyökereink, közösen pályázunk – Határon inneni és túli szervezetek kulturális projektjei

Gazdaság – önkormányzat
7. Bevételek, kiadások, jövő évi adók

Egészség
8. Bemutatkozik a hajdúváros legújabb fogorvosa – Beszélgetés dr. Tamás Leventével

Közélet
10. Fokozottan védik adatainkat – Életbe lépett az EU-ban az általános adatvédelmi rendelet

Egészség
12. Ápolónőket díjaztak – Nyolcadszor adták át a Dr. Mózes Károly-díjakat

Oktatás
13. A reáltudományok ünnepe a hajdúvárosban – A 14. Tudományos Diákkonferencia

Hitvilág
14. Esperest választottak lelkészüknek az olasziak – Beszélgetés Dénes István Lukács református lelkipásztorral
16. Templomvédők ünnepe Dólyán
17. Váradi dokumentumok – Egynapos levéltári tárlat egyházi iratokból

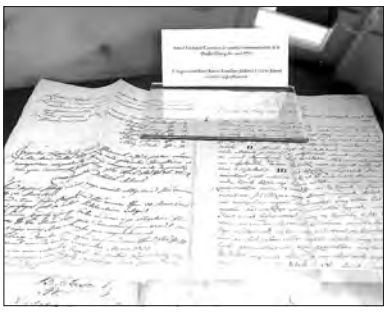

Faluról falura
18. Itt több a keresztelő, mint a temetés – Érkörtvélyesi riport

Hagyomány
21. Híres szőlővessző a szentjobbi Kopaszhegyen – Szlovéniai ajándék Szent Orbán napjára

22. Margittai vitézek – A Vitézi Rend margittai szervezetéről

Szomszédoló
24. Négy kút és egy új világ Vekerden – Dr. Kovács Péter bazsarózsafarmján

Kultúra
27. Az iskolai szünettől a vakációig – Nyelvőrségen Dánielisz Endre

Hagyomány
28. Tűzoltókocsikat mentenek Szalacson – Kiállítják a megőrzött régi gépeket

História
30. Az elfeledett polihisztor, Beöthy Leó (2.) – Szilágyi Aladár összeállítása

A régi Várad
32. A velencei plébániatemplom – Péter I. Zoltán helytörténeti írása

Kultúra
34. Erősítik a kötelékeket – Közintézmények határon átívelő kulturális együttműködése

Portré
35. Otthon a műterem és a kiállítótér – Treier Erzsébet keramikus

Lektűr
38. Cipőfűző – Szilágyi Perjési Katalin novellája
38. Egy dobogó szív – V. Szilágyi István írása

Életmód
40. Felöltözteti a poharakat – Balogh Mónika kézműves
41. Bakatorünnep Diószegen – Bor- és gasztronómiai fesztivál másodszor

Sport
42. Karitatív Arany Maraton – Nagyszalonta és Gyula a sportban is összefogott
43. Döntő, ezüstérem, feljutás – A Nagyváradi Városi Sportklub szezonzárója

Zöldövezet
44. Beültettem kiskertemet (7., 8.) – Bazsarózsa, borostyán

Ínyenceknek
45. Határtalan szendvicsek

46. Üdítő
46. Shakespeare mondotta – Keresztrejtvény nyereménnyel

Sport
47. Az oroszországi foci-vb menetrendje

Biharország – közéleti havilap. Kiadja a ***Várad*** kulturális folyóirat, Nagyvárad. **Szerkesztőség és kiadó:** Nagyvárad, December 1. tér 12., I. em. **Postacím:** 410068 Oradea, Piaţa 1 Decembrie nr. 12, et. I. **Telefon:** 0259/447-060, 0725/944-956, 0725/944-958. **Lapterjesztés:** 0752/189-764. **E-mail:** biharmegye@gmail.com. **Interneten:** www.biharmegye.ro. **Főszerkesztő:** Máté Zsófia. **Munkatársak:** Balázs Anita, D. Mészáros Elek, Fried Noémi Lujza, Kocsis Csaba (Berettyóújfalu), Péter I. Zoltán, Szilágyi Aladár, Szőke Ferenc. **Felelős kiadó:** Szűcs László. Készült a nagyváradi Europrint Kft. nyomdájában. ISSN 2066-4166

Elnyílt az akác Érmihályfalván

A Nyíló Akác Napok kétségtelenül a régió legtöbb programot felvonultató fesztiválja. Az immár 26. alkalommal megrendezett eseménysorozat a kisebb-nagyobb hiányosságai ellenére is sikeresnek mondható.

Különböző eseményeinek látogatottsága a Nyíló Akác Napok létjogosultságát bizonyítja. Az idei kínálatban mégis többnyire sablonprogramok szerepeltek, kevés új ötletet tudtak felmutatni a szervezők. A programismertetőbeli kezdési időpontokat sem sikerült mindig betartaniuk, s ezért nem az időjárás bizonytalansága okolható. Példaként megemlítjük a szombat délelőtt háromnegyed tizenegyre beharangozott, *Európa a polgárokért* című beszélgetős műsort az Európai Unióról, amelynek meghívottja Winkler Gyula EP-képviselő lett volna. Ám mind a sajtó munkatársait, mind az érdeklődőket elfelejtették idejében értesíteni arról, hogy csak délután öttől okosodhatnak uniós ügyekben.

Május 17–20. között felbolydult a város, a később érkezők csak a központi tértől távolabbi utcákban találtak parkolóhelyet. A nyitónap délelőttje az eddigiekhez híven díszállat-kiállítással kezdődött, ez több más eseménnyel együtt főként a gyermekek kedvencévé vált. Apropó, gyermekek: dicséretes kezdeményezés eredményeként a zárónapon mutatták be a *Virágoznak a rügyeink* címmel megjelent, kisiskolások írásait tartalmazó könyvet.

Krizsán Imola és a fotókat méltató Karsai Attila alpolgármester

Még alig kezdett estébe fordulni a csütörtök délután, amikor a környékbeli szép hangú kórusok rázendítettek a dalra a Bartók Béla Művelődési Házban megtartott énekkari találkozón.

Péntek délelőtt a gyermekek kispályás focitornája zajlott, estefelé pedig egy igen fontos eseményre került sor: kiosztották a Kiválósági Díjakat azoknak az érmihályfalvaiaknak, akik

Érdekes dekoráció a szabadtéri színpad mögötti tömbházon

Sportolók a megnyitó előtti felvonuláson

Közösek a gyökereink, közösen pályázunk

A Partiumnak, Erdélynek és az anyaországnak közösek a gyökereik, a hagyományaik, a kultúrájuk. Ezt naponta megtapasztalhatjuk szokások, népdalok és -táncok, szólások vagy mesterségek esetében. Hagyományőrző civil szervezetek ezért fogtak össze.

A berettyóújfalui székhelyű Bihari Szabadművelődési és Népfőiskolai Egyesület úgy döntött, hogy határon túli egyesületekkel közösen pályázik kulturális-hagyományőrző tevékenységek finanszírozására. Partnerként a testvérváros, Margitta egyik civil szervezetét, a Pro Folkot, a micskei Görböc Hagyományőrző Egyesületet és egy érsemjéni egyesületet választottak. A közös pályázat fő célja a magyarországi és a határon túli magyar hagyományőrző egyesületek közötti kapcsolat erősítése, elmélyítése. Az együttműködés havi egy műhelymunkát vagy tematikus szakmai kirándulást foglal magában két éven át, 2018-ban és 2019-ben. A megvalósításhoz szükséges anyagiakat a magyarországi Emberi Erőforrások Minisztériumától nyerték meg.

Margittaiak a műhelymunkán

(folytatás a következő oldalon)

tevékenységi területükön példaértékű munkát fejtettek ki. A díjra **András Ildikót**, az Iskolaház vezetőjét, **Boros Emőke** tanárnőt, **Kovács Rozália** helytörténészt és **Kovács Zoltánt**, az Aladin Hero Team kick-box klub vezetőjét érdemesítették.

Hagyományosan ezúttal is péntek délután tartották az ünnepélyes megnyitót, politikusok, polgármesterek és a testvértelepülések képviseletében érkezők színpadra állításával. Ha nekik nem sikerült is megtölteniük a színpad előtti teret, annál inkább Nagy Ferónak és a Beatrice rockegyüttesnek.

Gyermek néptáncosok is színpadra léptek

Szombaton a Gödör Rendezvényházban *Bye, London* címmel állította ki fotóit a helyi születésű **Krizsán Imola**, aki jelenleg a brit fővárosban él és az ottani British Academy of Photography tanulója. Felvételeinek java része azért fekete-fehér, hogy a színek ne vonják el a figyelmet a kép valós üzenetéről – mondta a fotós a megnyitón.

Este érdemes volt kilátogatni a főtérre, a fergeteges néptánctalálkozóra. Nem sokkal később a kultúrházban egy Rejtő Jenő-bohózatot mutatott be a Móka színjátszó csoport. Az aznapi záró program, ahogyan másnap, vasárnap is, a könnyű műfaj kedvelőit vonzotta. Műszaki meghibásodás szólt bele a vasárnap esti buliba: másfél órára szünetelt az áramszolgáltatás, emiatt több fellépés is elmaradt.

D. Mészáros Elek

Közösek a gyökereink, közösen pályázunk

(folytatás az előző oldalról)

Az első közös műhelymunkájuk címe: *Közösség és hagyomány – a komplex honismereti kutatómunka jelentősége*. Ez a *Kicsi a ház, nagy a kapu* című projekten keresztül valósult meg. A cím is azt sugallja, hogy a nagy kapun át vendégek is bejuthatnak a közös tevékenységre. A berettyóújfalui művelődési házban tartották a kétnapos foglalkozást. Első napon ismerkedtek, csapatépítő tréninget szerveztek, majd a témához kötődő szakmai előadások hangzottak el. Meglátogatták továbbá a tépei művelődési házat és könyvtárat, ez szakmai kirándulásnak számított. A második nap a jó gyakorlatok ismertetéséről szólt. Ekkor mutatkoztak be bővebben a határon túli egyesületek, és egy sikeres pályázatukat is részletezték.

Második műhelymunkájuk címe: *Hagyomány és közösség – a folklór műfajok közösségformáló ereje*. Erre is egy hétvégén került sor, kétnapos időtartammal. Bemutattak régi szőlőfajtákat, például a bakatort, melyeknek a termesztését szeretnék újra elterjeszteni. Este táncház zárta a találkozót, ekkor mutatta be Deák Andrea, a Pro Folk elnöke a margittai Gyöngyvetők néptánccsoportot.

A harmadik műhelytalálkozójukon szakmai előadások hangzottak el a népművészetről, hagyományokról, és népi mesterek mutatták be szakmájukat: juhász, kötélverő és kendertermesztő szövőnő tartott érdekfeszítő előadást. Este ismét táncház volt. Kirándulásuk során tájházakat kerestek fel.

A pályázat a részvevők valamennyi költségét fedezi. Jövőre Margittán, Micskén és Érsemjénben tartják majd a találkozókat és kirándulásokat.

Egy másik pályázattal a magyarországi Népművészeti Egyesületek Szövetsége, a Hagyományok Háza, valamint a Nemzeti Művelődési Intézet Nonprofit Kft. által létrehozott konzorcium szintén bevon programjaiba határon túli civil szervezeteket a *Hálózatépítés az élő néphagyományért – közösségfejlesztés és tudásbővítés megvalósítása a civil társadalom bevonásával a határon átnyúló kulturális kapcsolatok erősítésén keresztül* címet viselő projektjével. Ezek négynapos találkozók. Az első workshop témája a hímzés volt. Határon túlról a már említett civil szervezetek vettek részt. A fő téma az erdélyi és bihari hímzés volt, előadásokkal. A margittaiak népviseleteket szemléltettek, be is öltöztek. A program részeként ellátogattak a berettyóújfalui Bihari Múzeumba. A második, szintén négynapos munkatalálkozó témája a *Fémművesség határon innen és túl, a népi vasművesség múltja, jelene, jövője az átörökítés tükrében, fegyverkovácsság napjainkban* volt. Helyszíne a berettyóújfalui Nadányi Zoltán Művelődési Ház és a Bihari Népművészeti Egyesület Alkotóháza. Az előadásokat műhelymunkák egészítették ki, ezeket a népművészet mestere címmel kitüntetett személyek vezették. A pályázat fedezi a részvevők szállását és ellátását.

Szőke Ferenc

A margittaiak ruhabemutatója

Az első munkamegbeszélés

Bevételek, kiadások, jövő évi adók

Négyhavi huzavona után, feszült hangulatú tanácsülésen fogadták el április végén Bihar megye költségvetését, Cornel Borza liberális tanácstag átszavazásának köszönhetően. Szintén április végén döntött a nagyváradi önkormányzat képviselő-testülete a megyeszékhely 2019. évi adóiról és illetékeiről.

Azt, hogy az egyes településeknek mi és mennyi jut az adók visszaosztása nyomán, e sorok írásakor egyelőre nem tudni, a politikai viták miatt ugyanis ezeket az összegeket nem foglalták be a megye költségvetésébe, erről külön döntenek majd. Az április végén elfogadott megyei büdzsé bevételi és kiadási oldalán egyaránt 431,7 millió lej szerepel, a bevételek között megtalálható a 43,9 ezer lejes tavalyi költségvetési többlet is. A bevételek között például 145,2 millió lej állami támogatás szerepel, ennek döntő többségét, 106,4 millió lejt a fogyatékkal élők támogatására fordíthatják, 27 millió lej jut az utak aszfaltozására, ötmillió lej pedig a vissza nem térítendő támogatású projektek önrészét fedezi.

A jövedelemadó 11,25 százalékának visszaosztásából 56 millió lej bevétele lesz a megyei tanácsnak, az áfa visszaosztása nyomán pedig további 11,1 millió lejt fordíthatnak célzottan a megyei utakra. Saját költségvetésének kiegyensúlyozására 23,2 millió lejt használhat el a Bihar megyei önkormányzat, az egészségügyi-szociális központok támogatására pedig 6,6 millió lejt.

A kiadások között 183,9 millió lejt különítettek el a szociális szolgáltatásokra, tanügyre 19,4 millió lej jut (az ülésen elfogadták a speciális iskolahálózatról szóló határozatot is), kultúrára, egyházak támogatására és szabadidős tevékenységekre 75,8 millió lej. Szállításokra 91,6 millió lejt, míg kereskedelmi és gazdasági tevékenységekre 13,2 millió lejt költhetnek el.

Ebben az évben a Nagyváradi Állami Filharmónia 7,8 millió lejes támogatást kap a megyei tanácstól, a Regina Maria Színháznak és a Szigligeti Színháznak 9,2-9,2 millió lej jut. A Gheorghe Şincai Megyei Könyvtárnak 5,2 millió lejt, a Körösvidéki Múzeumnak pedig 8,9 millió lejt különítettek el a büdzsében. A Várad Kulturális Folyóirat 515,8 ezer, a Familia Folyóirat 438,3 ezer lej támogatást kap, a Francisc Hubic Művészeti Iskola 1,6 millió lejt, a Hagyományos Kultúrát Őrző és Népszerűsítő Megyei Központ pedig 1,3 millió lejt kap a megyei költségvetésből.

Szintén április végén fogadta el a nagyváradi önkormányzat képviselő-testülete a jövő évi helyi adókat és illetékeket tartalmazó határozattervezetet. Eszerint megőrzik az idei adók és illetékek szintjét, a legjelentősebb változás, hogy azok a magánszemélyek, akik március 31-ig kifizetik teljes évi adóikat és illetékeiket, 5 százalékos adókedvezményt kapnak, illetve 8 százalékos kedvezmény jár azoknak, akik online, a www.oradea.ro vagy a www.ghiseul.ro oldalakon át fizetik be az ingatlan- (telek- és épület-), illetve a gépjárműadót.

Fried Noémi Lujza

A Nemzeti Liberális Párt megyei tanácsi frakciója négy hónapig bojkottálta az idei büdzsé elfogadását. Az április végi ülés alatt a tanácsteremben és a megyeháza előtt is tüntettek ez elégedetlen közalkalmazottak

Bemutatkozik a hajdúváros legújabb fogorvosa

Bánffyhunyadon született, Marosvásárhelyen és Aradon tanult, majd Nagyszalontán találta meg élete párját, így lelt a hajdúvárosban új otthonra **Dr. Tamás Levente** fogorvos. Néhány héttel ezelőtt nyitotta meg rendelőjét a város központjában, a hétemeletes tömbház udvarában, a radiológiának is helyet adó épületben. Első tapasztalatairól, terveiről és a helyes fogmosás technikájáról is kérdeztük.

– Milyen út vezetett a nagyszalontai rendelő megnyitásáig?

– A Bánffyhunyadon töltött gyermekévek után Marosvásárhelyen végeztem el a fogtechnikusi képzést, majd Aradon folytattam a tanulmányaimat az egyetem fogorvosi szakán. Itt 2016-ban szereztem diplomát, ezután pedig dr. Vígh József nagyszalontai fogorvos mellett volt lehetőségem elsajátítani a szakma gyakorlati tudnivalóit. Időközben megismertem életem párját, a feleségemet, aki ma már a munkában is társam, és három csodálatos gyermeket nevelünk együtt. A tanulmányaim befejezése után nem kezdtem el azonnal fogorvosként praktizálni, ugyanis egy fogászati radiológia beindításával foglalkoztam, ami, Istennek hála, 2017 júniusa óta működik is sikeresen, és jó egy hónapja már a fogorvosi rendelőmben is nagy tisztelettel állok a páciensek rendelkezésére.

– Említette, hogy a felesége a munkában is a társa…

– Igen, az élet úgy hozta, hogy a párom, Erzsébet, a fogorvosi rendelőben is mellettem van, ugyanis asszisztensként segíti a munkámat, illetve a fogászati radiológián is dolgozik.

– Milyen napokon fogadják a pácienseket a fogászati rendelőben?

– Minden hétköznap nyitva vagyunk, bátran lehet jönni hozzánk, azonban ha nem sürgős esetről van szó, mindenkinek javasoljuk az előzetes időpont-egyeztetést annak érdekében, hogy a kedves páciensek ne vesztegessék idejüket fölöslegesen a váróteremben. Természetesen a sürgős eseteket lehetőség szerint soron kívül, azonnal ellátjuk, akár hétvégén is.

– Milyen szolgáltatásokkal várják a pácienseket?

– Jelenleg általános fogorvosi szolgáltatásokat nyújtunk, mint például foghúzás, fogtömés, gyökérkezelés, fogpótlás: korona, híd, protézis, valamint fogfehérítéssel is foglalkozunk.

– A jövőben bővíteni szeretnék a kínálatot?

– Igen, nem titkolt célom tovább képezni magam, például implantológiában, de a tervek között szerepel az esztétikai fogászat területén is széles körű szolgáltatást nyújtani a pácienseknek.

– Fogorvosként melyek az első tapasztalatai? Milyen problémákkal keresik fel önt a nagyszalontaiak?

– Azt látom, hogy általános gond a fogszuvasodás és az ínysorvadás. Sajnos sokan küzdenek fogszuvasodással, s ebből adódóan rendszeresen keresnek fel olyanok, akiknek tömés, gyökérkezelés jelenthet megoldást a fogászati problémáikra, de sajnos gyakran előfordul az is, hogy már menthetetlen a fájó fog, ilyenkor pedig kénytelenek vagyunk eltávolítani. A másik általános betegség az ínysorvadás, ennek a kezelésével ma már egy külön ágazat, a parodontológia foglalkozik.

– Mit tehetünk a fogászati panaszok megelőzéséért?

– Nem lehet eleget hangsúlyozni, hogy mennyire fontos a napi kétszeri fogmosás, a fogselyem használata fogmosás előtt, ezt ajánlott naponta egyszer elvégezni, de legalább hetente kétszer-háromszor. Ajánlott a szájvi-

Dr. Tamás Levente és neje, Erzsébet a munkában is társak

zek használata, a rendszeres fogászati ellenőrzés, legalább évente egyszer, az ínysorvadás megelőzése végett pedig különösen fontos a dohányzás mellőzése, a fogkövek eltávolítása, illetve ha a fogorvos szükségesnek ítéli, a speciális fogkrémek használata.

– Mi a teendő fogérzékenység, fogínyvérzés esetén?

– Az érzékenység kialakulásának mindig valamilyen oka van, éppen ezért mondhatjuk, hogy az érzékenység figyelmeztető jel, ami arra sarkall, hogy látogassuk meg a fogorvost, ugyanis apró, észre sem vehető szuvasodások lehetnek a fogzománc alatt, s ez okozza az érzékenységet. Az ilyen apró tüneteket idejében kezelve elkerülhető a későbbi, komoly fogszuvasodás. Érzékenységet okozhat továbbá az ínysorvadás is, hiszen ez esetben az összehúzódó íny miatt a foggyökér egy része védelem nélkül marad, így könnyen kialakulhat fokozott érzékenység. A fogínyvérzés szintén nem normális állapot, okozhatja a fogkő, fogínygyulladás, ínysorvadás és a nem megfelelő fogmosás is.

– A megfelelő fogmosás technikájáról megoszlanak a vélemények. Ön mit javasol, hogyan kell helyesen fogat mosni?

– A helyes fogmosás a körkörös mozgásra épül, valamint a legfontosabb, hogy mindig az íny irányából indulva, onnan távolodva végezzünk függőleges mozdulatokat azért, hogy az íny ne sérüljön. Ez a fogak külső és belső felszínére is érvényes, a rágófelszíneket viszont előre-hátra irányú, határozott mozdulatokkal kell tisztítani azért, hogy az ott található sáncocskák és mélyedések is megtisztuljanak. Az is fontos, hogy az összes fog legyen jól megtisztítva, mert hajlamosak vagyunk arra, hogy egyes fogakat ne tisztítsunk meg eléggé. Az alapos és helyes fogmosás időtartama legalább 3 perc. Ajánlom az elektromos fogkeféket, ezeket már elérhető áron meg lehet venni, és nagyon praktikusak, mert gyors, körkörös mozgásokat végeznek, olyan mozgásokat, amiket kézzel nehezebben és lassabban tudunk elvégezni. A műfogak (koronák és hidak) tisztítására egy nagyon jó eszközt ajánlok, ami hasonlít egy elektromos fogkeféhez, és úgy működik, hogy nagyobb nyomással vizet lehet spriccelni a koronák és hidak alá, hogy az ott található rések is megtisztuljanak, s így el lehet kerülni az ínygyulladást és a koronák alatti fogak romlását.

Balázs Anita

Fokozottan védik adatainkat

Május 25-én életbe lépett az Európai Parlament és az Európai Unió (EU) Tanácsának 2016/679. rendelete, az európai Általános adatvédelmi rendelet (GDPR). Erről már mindenki értesülhetett, hiszen a szolgáltatóknak (mobil- és vezetékes telefon, bankok stb.) épp e rendelet értelmében kötelező volt tájékoztatniuk ügyfeleiket arról, hogy az új szabályzat szerint hogyan használják majd fel személyes adataikat.

Remélhetőleg mára már nincs olyan európai uniós állampolgár, aki valamilyen szolgáltatást használ, és ne hallott volna az új EU-s adatvédelmi rendelkezésről, hiszen a szolgáltatók hosszú levelekben vagy elektronikus postai küldeményekben tájékoztattak erről, de például a különféle hűségkártyákat kibocsátóknak is tudatniuk kellett ezek használóival, hogy milyen adatokat használnak fel s milyen célra. Hogy a személyes adatok védelme és biztonságos kezelése fontos, az kétségtelen. Gondoljunk csak arra, hogy például banki vagy hitelkártya-adatok ellopása esetén ismeretlenek eltüntetik a pénzünket a számlánkról, vagy éppen valaki feltöri e-mail-címünket, elolvassa leveleinket, vagy akár a nevünkben írhat bárkinek bármit.

Mi számít személyes adatnak?

A rendelet szerint „személyes adat": azonosított vagy azonosítható természetes személyre („érintett") vonatkozó bármely információ. Tehát minden olyan tényező, különösen például név, szám, helymeghatározó, illetve online adat vagy az illető testi, fiziológiai, genetikai, szellemi, gazdasági, kulturális vagy szociális jellemzője, amely alapján a természetes személy közvetlen vagy közvetett módon azonosítható. (I. fejezet, 4. cikkely).

A megfogalmazás elég tág, a 87. cikkely azonban kimondja: „A tagállamok részletesebben meghatározhatják a nemzeti azonosító számok vagy egyéb általános jellegű azonosító jelek kezelésének konkrét feltételeit. Ebben az esetben a nemzeti azonosító számok, illetve az egyéb általános jellegű azonosító jelek felhasználására kizárólag az érintett jogainak és szabadságainak e rendelet szerinti megfelelő garanciái mellett kerülhet sor."

Fontos tudni, hogy bár a tagállamok hozhatnak nemzeti törvényeket az adatvédelemről, azok nem lehetnek ellentétben az általános adatvédelmi rendelet (angol elnevezésének rövidítésével: GDPR) előírásaival. Például tagállamonként leszállíthatják 16 évről legfeljebb 13 évre azt a korhatárt, ami ahhoz szükséges, hogy a „közvetlenül gyermekeknek kínált, információs társadalommal összefüggő szolgáltatások vonatkozásában végzett személyes adatok kezelése" jogszerű legyen.

Jogunk van tudni

Személyes adataink kezelésével kapcsolatban az adatkezelőnek több dolgot is a tudomásunkra kell(ett) hoznia. Jogunk van tudni például, hogy milyen célból és milyen jogalappal kezelik adatainkat, meg kell adniuk a vállalkozás adatvédelmi tisztviselőjének elérhetőségét, jogunk van tudni, hogy kiknek továbbíthatják adatainkat (unión belül és kívül). Kérhetjük az adatkezelőtől a személyes adatainkhoz való hozzáférést, azok helyesbítését, törlését vagy kezelésének korlátozását, továbbá, hogy tájékoztasson az adatkezelés időtartamáról, vagy ha ez nem lehetséges, arról, hogy milyen szempontok szerint határozzák meg az adatkezelés időtartamát.

Jogunk van továbbá ahhoz, hogy panaszunkkal a felügyeleti szervhez forduljunk. Romániában az illetékes felügyeleti szerv a Személyes Adatok Feldolgozását Felügyelő Országos Hatóság (Autoritatea Națională de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu

Caracter Personal). Ennek honlapján (www.dataprotection.ro) további tájékoztatást is találunk például a panasztétel módjáról.

Kötelezettségek és bírságok

Mint már említettük, a rendelet 2018. május 25-én érvénybe lépett, így sokaknak kellett alkalmazkodniuk előírásaihoz, ugyanis a GDPR drasztikus büntetés kiszabását teszi lehetővé uniószerte. Az egyes szabályok megsértése esetén a bírság elérheti a tíz- vagy a húszmillió eurót, illetve a vállalkozások az előző pénzügyi év teljes éves világpiaci forgalmának legfeljebb 2 vagy 4 százalékát kitevő összeggel sújthatók. Minden esetben a magasabb összeget kell kiszabni bírságként.

A rendelet előírásai szerint még a május 25-i határidő előtt adatvédelmi tisztviselőt (Data Protection Officer) kell kijelölnie az adatkezelőnek és az adatfeldolgozónak minden olyan esetben, amikor:

„*a)* az adatkezelést közhatalmi szervek vagy egyéb, közfeladatot ellátó szervek végzik, kivéve az igazságszolgáltatási feladatkörükben eljáró bíróságokat;

b) az adatkezelő vagy az adatfeldolgozó fő tevékenységei olyan adatkezelési műveleteket foglalnak magukban, amelyek jellegüknél, hatókörüknél és/vagy céljaiknál fogva az érintettek rendszeres és nagymértékű megfigyelését teszik szükségessé;

c) az adatkezelő vagy az adatfeldolgozó fő tevékenységei a személyes adatok 9. cikk szerinti különleges kategóriáinak és a 10. cikkben említett, büntetőjogi felelősség megállapítására vonatkozó határozatokra és bűncselekményekre vonatkozó adatoknak a nagyszámú kezelését foglalják magukban."

Az adatvédelmi tisztviselő kijelölése nem kötelező például a 250 embernél kevesebbet foglalkoztató magánvállalkozásoknál, azonban számukra is (mint mindenki másnak) kötelező egy felmérés, úgynevezett leltár készítése, melyből kiderül, ki foglalkozik a személyes adatok kezelésével, milyen személyes adatokat kezel és milyen céllal, kinek továbbítja, illetve meddig őrzi meg őket (mind papíron, mind elektronikus nyilvántartásban), és milyen intézkedéseket hozott a személyes adatok védelme érdekében.

Ajánlott például az ilyen személyes adatokat tartalmazó számítógépek jelszóval védése, továbbá a papír nyilvántartások esetében az iratszekrények, irattárolásra használt helyiségek biztonságos zárása. Ha adatvédelmi incidens történne – vagyis felmerül az illetéktelen hozzáférés lehetősége –, akkor az adatkezelőnek 72 órán belül értesítenie kell erről a felügyeleti hatóságot, továbbá az érintettet is, ha fennáll az adatok kiszivárgásának kockázata.

Fried Noémi Lujza

Ápolónőket díjaztak

Nagyváradon 2011 óta adják át a Cseke Attila szenátor, akkori egészségügyi miniszter alapította dr. Mózes Károly-díjakat. Az elismerést idén három Bihar és egy Szatmár megyei ápolónő vehette át május 11-én.

Az idei díjátadáson jelent volt **Sorina Pintea** egészségügyi miniszter is. Rajta kívül az elismerést kezdeményező **Cseke Attila**, a család nevében **dr. Mózes Gábor**, a Bihar megyei önkormányzat részéről **Pásztor Sándor** tanácselnök, a váradi önkormányzat képviseletében **dr. Gheorghe Carp** kórházmenedzser, továbbá **Ioan Mihaiu** prefektus, **dr. Aurel Mohan**, az Egészségért Alapítvány vezetője (a díjazás egyik szervezője a Partium Alapítvánnyal egyetemben), **dr. Marius Medruț**, a katonakórház megbízott vezetője és **Iuliana Busuiog**, a nővérek rendjének bihari vezetője köszöntötte a megjelenteket. A felszólalók méltatták az ápolók mindennapi munkáját, és felidézték a köztiszteletben álló iskolaalapító váradi orvos, dr. Mózes Károly alakját is. A díjátadást **Székely István** egyetemi tanár és diákja, **Korodi Erik** klarinétjátéka színesítette.

Bihar megyéből **Rodica Mariana Cristea**, a Félixfürdői Rehabilitációs Kórház felnőttosztályának főnővére, a nővérek Bihar megyei rendjének alelnöke, a Vasile Voiculescu Egészségügyi Líceum oktatója vette át elsőként az elismerést. Őt **Samarjai Irén**, a váradi dr. Gavril Curteanu Kórház nyugdíjas ápolónője követte, ő dr. Mózes Károlynak és kórháza névadó orvosának is munkatársa volt, a hematológiai és daganatos betegségekben szenvedő gyermekeket ápolta. Harmadikként a belügyminisztériumhoz tartozó váradi Avram Iancu Kórház (katonakórház) ápolónője, **Nicoleta Mladin** vette át a díjat, ő az 1990-es években Szomália fővárosában, Mogadishuban és Angolában is dolgozott az ENSZ égisze alatt működő román katonai misszió tagjaként. „Mivel tudom, mit jelent a háború, mindenkinek békét kívánok” – mondta az elismerés átvétele után.

Szatmár megyéből **Szabó Erzsébet**, a szatmárnémeti kórház tasnádi kihelyezett gyermekosztályának főnővére kapta a dr. Mózes Károly-díjat. Osztályukon az elhagyott gyermekeket gyógyítják s nevelik, amíg gyermekotthonba nem kerülnek, vagy örökbe nem fogadják őket.

F. N. L.

Szabó Erzsébet (jobbról) átveszi a díjat a tárcavezetőtől

Nicoleta Mladin

Rodica Mariana Cristea

Sorina Pintea, Samarjai Irén, Cseke Attila, dr. Mózes Gábor és Iuliana Busuiog

Diákok népes mezőnye mérte össze tudását

A reáltudományok ünnepe a hajdúvárosban

Május derekán immár 14. alkalommal rendezték meg Nagyszalontán a Tudományos Diákkonferenciát. Az eseményen évről évre középiskolások serege mutatja be dolgozatát egy-egy reál tantárgyhoz kapcsolódó témában.

A diákkonferencia megnyitóját az Arany János Elméleti Líceum új épületének ebédlőjében tartották; elsőként Kiss Mária aligazgató és Török László polgármester köszöntötte a jelenlévőket, majd Tornai Melinda igazgató mondta el ünnepi gondolatait. Alkalomhoz illő beszédet mondott Mátyás Attila nagyváradi evangélikus lelkipásztor is, az ő közreműködésével láthatták ugyanis az iskolában a Magyarok Világszövetségének adományát, a magyar feltalálókat és tudósokat bemutató tárlatot.

A főszervezők nevében Mészár Julianna tanárnő üdvözölte az immár 14. Tudományos Diákkonferencia résztvevőit, és ismertette a verseny szabályzatát. A megmérettetésen több mint száz IX–XII. osztályos diák vett részt a megye és az ország számos településéről és külföldről is, például a vajdasági Zentáról. Versenyzők érkeztek a többi között a Hargita megyei Gyergyóalfaluból, a Szatmár megyei Nagykárolyból, Nagybányáról és a bihari megyeszékhely több iskolájából, valamint Borsról is. A megszokott tagozatok (matematika, informatika, fizika, kémia, biológia) mellett ebben az évben is volt tudománytörténeti szekció, a gyerekek nagy örömére.

A versenyzők bemutatóit hozzáértő zsűri értékelte. A matematika–informatika tagozaton a következő szaktanárok értékeltek: Buftea-Bercea Claudia a nagyszalontai Teodor Neș Főgimnáziumból, Jámbor Csilla, Szíjjártó Tünde, Szél Gyöngyi és Nagy Ildikó az Arany János Elméleti Líceumból, mellettük Nagy Zsombor és Tódor Tibor informatikusok, mindketten az iskola egykori diákjai, utóbbi az iskola jelenlegi rendszergazdája.

A tudománytörténet szekció ítészei: Turzó Zsuzsanna nyugalmazott matematikatanár, Hosu Magdolna fizika–kémia szakos tanár a váradi Szacsvay Imre Általános Iskolából. A fizika–kémia–biológia tagozaton indult versenyzőket Berei Csongor fizikatanár az Arany János Elméleti Líceumból és kollégája az 1. Számú Technológiai Líceumból, Kiss Ernő, illetve a fizika–kémia szakos Oláh Ildikó a tenkei Nicolae Jiga Elméleti Líceumból és Bakó Irén az Arany János Elméleti Líceumból, továbbá Hanesz Annamária, a nagyváradi Ady Endre Elméleti Líceum és Szabó Attila, a tenkei Nicolae Jiga Elméleti Líceum biológiatanárai értékelték.

Délelőtt számos érdekes bemutatót láthattak az érdeklődők, a rangsorolás nem volt egyszerű az ítészeknek. A zsűritagok minden szekción értékelték a dolgozatokat, majd kiosztották a díjakat. A támogatóknak köszönhetően mindenki ajándékkal, elégedetten távozott a rendezvényről. Az eseményt támogatta Nagyszalonta város Polgármesteri Hivatala, Török László polgármester, a Pro Lyceum Salonta Alapítvány, a Nagyszalontai Református Egyházközség, az Arany János Elméleti Líceum vezetősége és szülőbizottsága.

Balázs Anita

Esperest választottak lelkészüknek az olasziak

Apró gyülekezetben kezdte munkáját **Dénes István Lukács** református lelkipásztor, majd az élesdi egyházközségben végzett közösségszervező és -gyarapító tényked ésével párhuzamosan a legnagyobb egyházmegye irányítását is rábízták. Nemrég a Veres-Kovács Attila fájdalmasan korai halála miatt megüresedett nagyvárad-olaszi lelkészi tisztségbe hívták meg. Az új feladatról és eddigi életútjáról kérdeztük.

– Tudtommal nagytiszteletű úr szilágysági gyökerű, ugye?

– Igen, Krasznán születtem, ott jártam ki a nyolc elemit. Édesapám oktató mester volt az iskolában, édesanyám szociális referens a polgármesteri hivatalban, és 1992-től 2000-ig az alpolgármesteri tisztséget is betöltötte, tevékenyen részt vett a közéletben. Középiskolai tanulmányaimat az újraépült Wesselényi Kollégiumban (így hívtuk…) végeztem. Mi voltunk az első évfolyam, amelynek tagjai ott érettségizhettek, 1995-ben.

– Ki, mi késztette arra, hogy a teológiára felvételizzen, hogy a lelkészi hivatást válassza?

– Az első impulzusokat a konfirmációoktatás alkalmával kaptam, akkor kerültem szorosabb kapcsolatba a gyülekezettel, nemcsak kátéórákon, hanem a vasárnapi istentiszteleteken is, és akkor fogalmazódott meg bennem ez a vágy. Később is részt vettem az ifjúsági életben, a kollégiumi évek alatt. Ezért választottam azt az iskolát, mely felkészítő is volt a teológiára. Nem sikerült rögtön bejutnom, de ma már nem bánom, mert dolgoztam, sok élettapasztalatot gyűjtöttem, ez hozzásegített ahhoz, hogy gyülekezeti lelkészként jobban megértsem az embereket.

– Javaslom, ejtsünk néhány szót a teológián eltöltött éveiről is. Kik voltak a professzorai, mi érdekelte legjobban a hittudományokban?

– Nem csupán a kurzusokon, de az akadémiai istentiszteleteken, bibliaórákon is sokat nyertünk. Volt olyan professzorunk – Molnár János vagy Kozma Zsolt –, aki kis igemagyarázattal kezdte az óráját, a bibliamagyarázatai jegyzetként megmaradtak. Kelemen Attila volt az évfolyamfelelős professzorom. A teológiai tudományokból főleg a gyakorlati tárgyak, a gyülekezetszervezés állt közelebb hozzám. Egy évig afféle menedzser, pályázatíró voltam a diákpresbitériumban, a következő évben megválasztottak ifjúsági elnöknek. Ez azzal járt, hogy részt vettem a tanári gyűléseken, a szenátus ülésén is, ahol az ifjúság érdekeit képviseltük, illetve tolmácsoltuk az ifjúság számára mindazt, ami ott történt.

– Hol volt az első állomáshelye?

– Tanulmányaim befejeztével a Berettyóhoz közeli Nyüvedre kerültem, egy kis zsákfaluba. Volt olyan térkép, amelyen nem is szerepelt… Fogalmazzak úgy: én szövetséget kötöttem az Úristennel a teológián, hogy ahová akarja, én oda megyek, elvállalom a legkisebb gyülekezetet is. 2002-ben kerültem Nyüvedre, már házasemberként, akkor 98 fenntartó tagja volt a gyülekezetnek. Én voltam a nyolcadik lelkész, aki öt év alatt megfordult Nyüveden! Akiket kineveztek, azok hamar továbbálltak. Az első ember, akivel találkoztunk, azt mondta: hát nem örülünk, hogy jöttek, biztosan maguk se fognak kicsomagolni. Végül hat évre „csomagoltunk ki".

– Szóval Nyüved „ecclesia desolata" hangulatú lehetett akkoriban…

– Igen. Először furcsálltam, hogy így fogadják a frissen végzett teológust, aki a püspöki kinevezést lobogtatva érkezik meg, egyenesen Váradról, szétnézni, de utána megértettem: ez abból adódik, hogy csalódtak a lelkipásztorokban. A legkisebb gyülekezetek közé tartoztak, amelyek lelkészt tartottak fenn, a parókiájukon több évig nem lakott senki, templomuk sürgősen felújításra szorult, és tornya sem volt. Végül befogadtak bennünket. A fele-

ségem szociális munkás és vallástanár. Sokat segített a gyülekezetszervezésben, főleg a gyermekmunkában, önkéntesen elvállalta az óvónői teendőket. After-school programot is indítottunk, délután rendszeresen foglalkoztunk a gyermekekkel. A konfirmáltakkal ifjúsági csoportot lehetett alakítani, létrehoztuk a fiatal házasok bibliakörét. Rendbe tettük a lelkészlakást, felújítottuk a templomot, és sikerült tornyot emelnünk az 1943-ban összedőlt helyére.

– Szép, eredményes évek voltak ezek. Utána Élesd következett…

– Tanulóévek voltak, ugyanekkor dolgoztam az egyházkerületnél is mint pályázati referens. Nyüvedről 2008. szeptember 1-től Élesdre vezetett bennünket az Úristen. Ott is volt bőven tennivaló, a parókia felújításra szorult, de a következő esztendőben sikerült renoválnunk. Aztán a templomot is, 2018-ra felépült a gyülekezeti ház, a Bocskai központ. 1997 óta működik a gyülekezet égisze alatt Élesden a Kajántó Mária Gyermekotthon. Először önkéntesként dolgoztunk ott, végül a feleségem mint szociális munkás átvette az otthon vezetését. Egyébként Élesden 680 lelket tartunk nyilván, közülük 450-en fizetnek fenntartói járulékot. Az első év gyakorlatilag a parókia renoválásával telt, de már akkor elkezdtük a templom teljes felújítását is. Természetesen a gyülekezet építését is folytattuk, szinte minden nap van valamilyen gyülekezeti alkalom. Jól működik a nőszövetség, gyülekezeti, ifjúsági bibliaórát, a gyerekeknek vallásórát tartottunk, kátéoktatást két csoportban, zeneoktatás (gitár, furulya), még gyülekezeti tornaóra is van. Menet közben visszakaptuk az iskolánkat, ifjúsági és szórványközpont működik majd benne, diakóniai központ idősellátással.

– Ezelőtt két évvel választották meg Önt a bihari egyházmegye esperesének, ugyanakkor elvállalta a kerület generális direktori feladatkörét is. Hogyan győzi ezt a rengeteg munkát?

– A legnagyobb egyházmegye a miénk, 60 gyülekezettel, számításaink szerint 33 200 lélek tartozik ide. Sajnos jelenleg több gyülekezetünk is lelkészhiánnyal küszködik. Az esperes feladatköre elég sokrétű, nagyon sok adminisztratív feladata is van, a lelkipásztori választások lebonyolítása, a presbiteri gyűlések megtartása, a lelkészek segítése pénzügyi és adminisztratív tekintetben. Nagy tervünk az egyházmegyei székház felépítése, jelenleg ugyanis egy tömbházlakásban szűkösködünk.

– És egy hónapja Önt hívták meg a nagyvárad-olaszi gyülekezet lelkipásztorának…

– Nehéz szívvel hagytuk ott Élesdet, kilenc és fél év alatt a szívünkhöz nőtt. Olaszi nagyobb közösség, nagyobb feladat. Jelenleg 893 egyházfenntartó tagot tartunk számon, most készül az új névjegyzék. Az első nagy feladatom megismerni a gyülekezetet, azokat a csoportokat, amelyek a gyülekezet keretében működnek, továbbá a presbitériummal, illetve a presbiteri bizottságokkal való rendszeres tanácskozás, a félbeszakadt konfirmációi előkészítés folytatása a napi, heti teendők, a templomi szolgálat mellett. Az sem elhanyagolandó célkitűzés, hogy minél hamarabb beköltözhessünk az olaszi parókiára, hiszen én minden áldott nap ingázom Élesd és Várad között, a napom a családomtól távol telik. De nem véletlenül választottam jelszavamnak a Filippi 4.13-at: „Mindenre van erőm a Krisztusban, aki engem megerősít…”

Szilágyi Aladár

Templomvédők ünnepe Dólyán

Hit, kitartás, összefogás jellemző Dólya római katolikus közösségére. Így éltek a múltban, ezt folytatják a jelenben. Ékes bizonyítéka ennek, hogy nemrég újították fel templomukat.

Böcskei László megyés püspök áldotta meg az istenházát

A XX. század elején néhány mezőkövesdi (Magyarország) lakos a jobb élet reményében, olcsón jutva földterülethez, letelepedett a mai Dólya területén. Majd mások is követték őket. A matyók leszármazottai által létrehozott település 1956-ban vált külön Berettyószéplaktól (közigazgatásilag jelenleg is oda tartozik), és lett önálló faluvá. Lakossága, melynek lélekszáma megközelíti a kétszázat, ma is élénk kapcsolatot ápol Mezőkövesddel. A dólyaiak, szülőföldjüktől elszakadva, már itteni megtelepedésükkor felismerték, hogy az istenhit tarthatja meg őket egységes, erős közösségnek, és ma is ragaszkodnak római katolikus hitükhöz.

Május 13-án ünnepi mise keretében püspöki áldásban részesült a belső felújításon átesett dólyai templom. Sokan eljöttek a nem mindennapi eseményre. Elsőként **Maskara Ján** helyi plébános köszöntötte **Böcskei László** megyés püspököt, majd a templom építésének és a mostani felújításnak a történetét ismertette.

Dólya római katolikus temploma

Nagy próbatétel előtt álltak az ottani hívek, amikor az 1980-as évek elején templomuk építésébe kezdtek. Az államhatalom azonnal reagált, az önkormányzattól sorjáztak a pénzbírságok. (A sors fintora, hogy három évtized múltán épp az önkormányzat támogatta a mostani munkálatokat.) Érkezett a szigorú felszólítás: a már felhúzott falakat vissza kell bontani. A falu apraja-nagyja összegyűlt, hogy megvédjék az építményt. 1984-et írtak akkor. Még a Szabad Európa Rádió is beszámolt a történtekről. Maskara Ján 1987-ben került a gyülekezet élére, ez új lendületet adott a szándéknak: folytatták az építkezést. Közben Bukarestben kilincseltek engedélyekért. Mire már majdnem felépült az istenháza, az engedély is megérkezett 1989 augusztusában. A következő évben Tempfli József püspök szentelte fel a templomot. Azóta nem történt érdemi javítás az épületen.

Böcskei László úgy vélekedett a mostani munkáról, hogy az az erős hit cselekedete. Politikai rendszerek jönnek-mennek, de a mélyen gyökerező hit túlél mindent. Veszélyek mindig vannak, a templomépítéskor átélt fenyegetettséget ma az elvilágiasodás váltotta fel, ami ellen hadakozni kell – fejtette ki a püspök.

A gyülekezet plébánosa köszönetet mondott az anyagi támogatásért Nicolae Tivadar polgármesternek és Bagosi Barna alpolgármesternek, valamint Szilágyi Levente vállalkozónak, hogy mindössze egy hónap leforgása alatt befejezték a belső tér festését. A falakat Victor Coroianu által készített freskók ékesítik.

D. Mészáros Elek

Váradi dokumentumok

Egyházi iratok egynapos levéltári kiállítása

A XXVII. Festum Varadinum részeként *Documenta Varadiensis* címmel egynapos tárlat nyílt május első péntekén a Nagyváradi Római Katolikus Püspökség történeti levéltári anyagából az Állami Levéltár nagyváradi kirendeltségén.

A tárlók között **Csorba Sándor**, a püspökség levéltárosa és **Nagy Mihály Zoltán**, az állami levéltár munkatársa kalauzolta a látogatókat. Előbbitől megtudtuk, hogy a két levéltár első közös tárlata volt a pénteki, és megnyitotta az utat a további együttműködéshez is. A tárlat anyagát XVIII–XIX. századi dokumentumokból állították össze, s mint a levéltáros elmondta, az egyházmegye újjáépítésének fénykorát akarták bemutatni, valamint azt, hogy milyen sokrétű anyag rejtőzik egy történeti levéltárban.

A kiállított okiratok között voltak pénzügyi kimutatások, gazdasági területek térképei, lecsapolási és építészeti tervek, úgynevezett háztörténetek, historia domusok, amelyekben egy plébánia vagy rendház történetét foglalják össze, püspöki körlevelek. Érdekesség, hogy ez utóbbiakat 1859-től nyomtatott formában jutattak el a plébániákhoz. Láthattunk úgynevezett protokollumokat, az egyházmegye iktatókönyveit is, ezekbe nemcsak beiktatták a dokumentumokat, hanem szó szerint át is írták, emiatt rendkívüli forrásoknak számítanak.

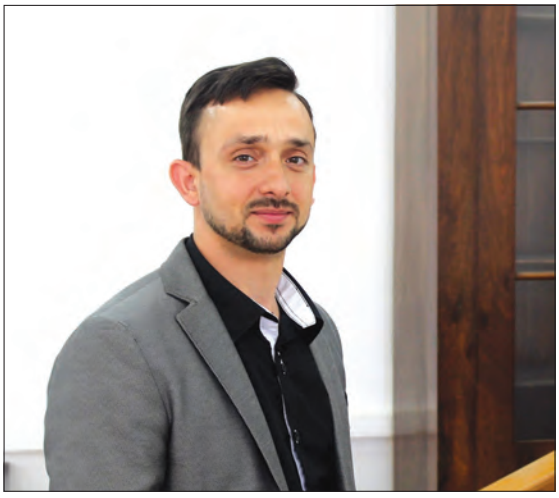

Csorba Sándor püspökségi levéltárostól tudtunk meg többet a kiállításról

A Szent Brigitta-templom tervei

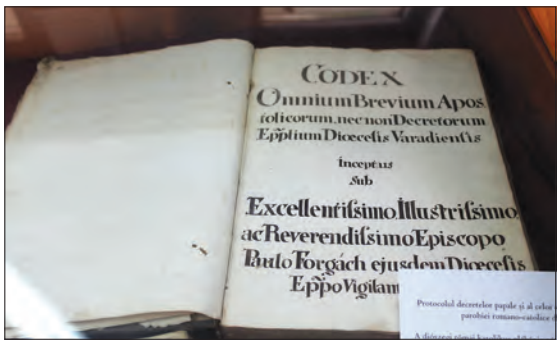

A bihadiószedi protokollum

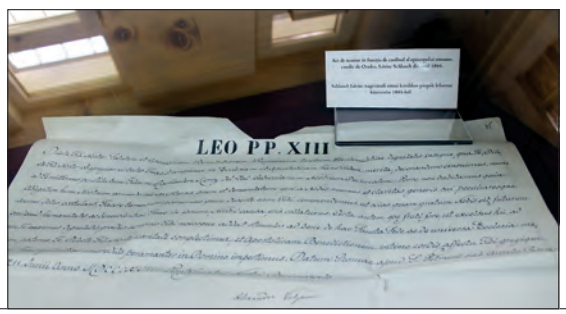

Schlauh Lőrinc bíborosi kinevezése

Látható volt például Schlauch Lőrinc bíborosi kinevezése 1893-ból, a Körösladányi Római Katolikus Plébánia 1794-es leltárjegyzéke, a Nagyváradi Római Katolikus Püspökség 1764-es könyve, a bihardiószegi plébánia pápai dekrétumokat és püspöki rendeleteket tartalmazó protokolluma és a Szent Brigitta-templom terve. Utóbbiról lapunkban is olvashattak, s mint Csorba Sándortól megtudtuk, voltaképpen a második székesegyháza volt Nagyváradnak, a törökdúlás után szükségmegoldásként épült, és mindössze 14 méter hosszú volt.

Fried Noémi Lujza

Itt több a keresztelő, mint a temetés

Érkörtvélyesre mindig örömmel látogat el az újságíró. Ez az a település, ahol időről időre tapasztalható a fejlődés. És ami még fontosabb: másokkal ellentétben itt gyarapszik a lakosság lélekszáma.

Alig érünk be Érkörtvélyesre, a rendezett utcák, nyírt füvű sáncszegélyek, a díszfák és cserjék kellemes benyomást tesznek a látogatóra. A református templom és a parókia is megszépült az utóbbi időben. A helyi önkormányzat mellett a megyei tanács is besegített anyagilag abba, hogy a 2016 decemberében a református gyülekezet pásztorlását felvállaló Simon-Szabó István lelkipásztor és családja otthonra leljen a közösségben. A tiszteletes felesége, Malvin asszony is beállt a szolgálatba: míg a férje a lelkeket istápolja, addig ő a testi nyavalyákra keresi a gyógyírt háziorvosként.

Az egyházaknál maradva el kell mondani, hogy a községvezetés minden felekezetnek segítséget nyújt. Akad belőlük több is: Körtvélyesen és a községhez tartozó, románok lakta Érvasadon a református közösség mellett egy római katolikus, két-két görögkatolikus és ortodox, meg ugyanennyi baptista egyházközség fáradozik a lelkek megmentésén. Az utóbbiak sokat tesznek a roma lakosság felzárkóztatásáért, munkájuknak kézzelfogható eredményei vannak.

Nagy István, Érkörtvélyes polgármestere

A művelődési központba költözik át a polgármesteri hivatal

A községháza udvarán kellemes napsütésben tereferélnek az ügyintézésre várakozók. A földeken, konyhakertekben még nem érkezett el a munka főszezonja, így van idő egy kis beszélgetésre, annál is inkább, mert a falut híressé tevő dinnyetermesztés mára már a végét járja. Az egyik falubeli elmondja, hogy éveken át több hektáron termesztett dinnyét, de mostanra belefáradt. A viszonteladók árajánlataikkal gúnyt űznek belőlük, így inkább „fizetéses" munka után nézett. Később mindezt a polgármester, **Nagy István** is megerősítette. Elmondta, hogy míg tíz évvel ezelőtt a dinnyével beültetett terület megközelítette a 200 hektárt, addig mostanra alig 15 hektárra tehető.

Az óvoda is megújul, igény van rá, mert sok a gyermek

Alig ülünk le az elöljárói irodában, a jegyzőnő ölnyi paksamétát tesz a polgármester elé aláírás végett. Nagy István megemlíti, hogy a nemrég hivatalba lépett tisztségviselő sok munkával látja el, de ez így van rendjén, alaposan odafigyel arra, hogy minden törvényi előírásnak eleget tegyenek. Ez nem könnyű feladat, hisz szinte naponta változnak a jogszabályok, gyakorta attól függően, hogy Bukarestben éppen milyen lábbal kelnek fel.

Bölcsesség kell a négyezer fős község irányításához, hogy a magyarok, a románok és a romák egyaránt elégedettek legyenek, egyik közösség se érezze kiszorítottnak magát. A helyi tanácsban hat képviselője van az RMDSZ-nek, a szociáldemokraták négy, a nemzeti liberálisok három mandátumhoz jutottak. A magyar szövetség a szociáldemokratákkal működik együtt, az alpolgármestert is ők adták a magyarul kiválóan beszélő Gheorghe Danciu személyében. A döntések meghozatalakor nem a pártpolitika, hanem a helybeliek érdekei szerint szavaznak a tanácsosok – állítja a polgármester.

Az elmúlt évet sikeresnek értékeli Nagy István. Mint mondja, az eltervezetteken felül teljesítettek, mivel időközben nem várt pénzforrások is megnyíltak előttük. Az utak kövezésével eljutottak a peremterületekre is, ahol a vízelvezető árkokat is rendbe tették. Az elmúlt év sikereként könyvelik el az árkok és patakmedrek kitisztítását, a nyolc kilométernyi medertisztítás két hónapi munka eredménye.

A napközi otthon udvarán gyermekszínpad

A 16,5 kilométer összhosszúságú utcák nyolcvan százaléka aszfaltozott. Hasonlóan jó minőségű a Körtélyest Vasaddal összekötő 4 km hosszú út is. Ahol nincs még aszfalt, ott sincs különösebb gond, a jobbára homokos talaj hamar elnyeli az esővizet. Értarcsával és Szalaccsal közösen benyújtott, sikeres pályázat révén 5,5 kilométeren fognak aszfaltozni. A munkálatok értéke 2,5 millió euró, a kivitelezést 2019 májusáig be kell fejezniük.

Érkörtvélyesen egyre több a zöldövezet. Ezek karbantartása, a rendszeres fűnyírás, a cserjék öntözése sok munkával jár. A község szépítésében elöl akar járni az önkormányzat, abban bíznak, hogy a példa láttán a lakosság is ráérez a környezet gondozásának fontosságára. Jelenleg két futballpályájuk és több parkjuk van, s ez utóbbiak egy részét most alakítják ki. Az egyik széles utca közepén terméskővel körülrakott zöldövezet-sávot építettek, hogy hangulatosabbá tegyék a falurészt. A közeli óvoda mögötti after school (kisdiákok napközi otthona) udvarát is parkosították. A területre a polgármester ötlete nyomán a nagyváradi várban lévő szabadtéri színpad kicsinyített mását építették fel nézőtérrel együtt, a gyermekek különféle előadásokkal léphetnek majd fel itt.

Az iskolaépületekbe bevezették a földgázt, az érkörtélyesi óvodát felújítják, és napközi beindítását tervezik. Vasadon pedig az óvoda régi épületét lebontják, helyette újat húznak fel. A tanintézetekre való odafigyelést a gyermekek száma indokolja, a két faluban ugyanis hatszázan járnak óvodába és iskolába. A lakosság lélekszáma növekedőben van, 200 személlyel gyarapodott a község az utóbbi tíz év alatt – sorolja érthető elégedettséggel a polgármester.

Míg más településeken az állatállomány csökkenő tendenciát mutat, addig a Nagy István vezette községben elég sok az állattartó gazda. Az önkormányzatnak van megfelelő nagyságú legelője, községi szinten 470 hektár. Éppen ezért úgy döntött a helyi tanács, hogy kidolgoznak egy jószágtartási szabályzatot az érintettek jogairól és kötelezettségeiről. Ebben szerepel a legelők minőségének a megjelölése, az azokon fellelhető növények listá-

(folytatás a következő oldalon)

Itt több a keresztelő, mint a temetés

(folytatás az előző oldalról)

ja, illetve belefoglalták a legeltetési periódust is. Újításként a tanács ezúttal hosszabb időszakra, hét évre adta bérbe a területeket, így a gazdák nagyobb beruházásokat is végezhetnek. A községben összesen 330 szarvasmarhát, 9000 juhot és 150 kecskét tartanak számon.

Bár többen foglalkoznak állattartással, a lakosság zöme ingázik a környező települések gyáraiba. Elsősorban nekik kedvezett a helyhatóság a buszmegálló kialakításával; mellé biciklitároló épült.

2018 a költözés éve az önkormányzat számára. No, ez nem azt jelenti, hogy Vasadra mennek, csupán a település legimpozánsabb épületébe, a már hat évvel ezelőtt elkészült, kulturális központként ismert ingatlanba, ahol jelenleg csak a könyvtár működik. A szükséges bútorzatot és a műszaki felszerelést pályázati úton szerzik be. Mivel az ingatlan eredetileg nem községházának épült, ezért a belső terét, az ügyintézés gördülékennyé tételéért, átalakítják.

A lakosság száma növekedik, de hogy ez az állapot meg is maradjon, a fiatalok ne vándoroljanak el, egyre vonzóbbá kell tenni a falut – vallja a polgármester. Ehhez nem elég az infrastruktúra szüntelen fejlesztése, legalább ennyire fontos a szabadidő tartalmas eltöltésére kínálni lehetőségeket. Immár két futballpályát is építettek, most a csapatépítés folyik, Szűcs Levente helyi tanácsos keresi a tehetséges fiatalokat. Hetente két edzést tartanak. A formálódó gárda barátságos mérkőzéseken már bizonyított.

A kultúrházukat megcsodálhatják, akik eddig még nem látták; csak gratulálni lehet hozzá. Szerencsére ki is használják, ott tartja próbáit a 2011-ben alakult Rakottya Néptánccsoport. Tavaly magyarországi kormánytámogatásból (1,3 millió forint) népviseleti öltözékeket vásároltak, az oktatóknak járó juttatást pedig az önkormányzat állja.

A modernebb mozgást igénylő fiatalok Máté Zsolt irányításával a Silver Wings néven ismert csapatban tanulhatják a táncokat, koreográfiát. A fiatalok a határon túl is gyakorta megmutatkoznak, utaztatásukat a helyi tanács finanszírozza. Az idén Horvátországban mérettetik meg magukat egy versenyen.

Apróságnak tűnik, mégis a lakosságra való odafigyelés iskolapéldája lehet más településvezetők számára is: minden ingatlanra házszámot szereltetett fel az önkormányzat, ingyenesen. Nem a kocsmázásból hazafelé tántorgók dolgát akarták ezzel megkönnyíteni, hanem a mentők és a tűzoltók esetleges eligazodását.

D. Mészáros Elek

Az egyik temető melletti zöldövezet, háttérben az egyik sportpálya

A Rakottya néptánccsoport

Az ingázók kényelmét szolgálja a kerékpártárolóval kiegészített buszmegálló

Híres szőlővessző a szentjobbi Kopaszhegyen

Tavaly avatták fel Szent Orbán püspök szobrát a szentjobbi Kopaszhegyen. Egy évre rá, május 25-én ünnepség keretében ültették el az emlékhely mögött a szlovéniai Mariborból származó, közel négyszáz évesnek tartott öreg szőlő gyökeres vesszőjét.

A mérsékelten meleg idő kedvezett a Szent Orbán napjára időzített ünneplésnek. A nyárfasor mögött, enyhén ívelő szőlőskertek ölelésében vigyázza a jó termést a borászok védőszentje. **Zatykó István** a helyi Csáki Miklós Borbarátok Köre nevében köszöntötte a megjelenteket, **Szabó Ödön** parlamenti képviselőt, környező települések polgármestereit, meghívott vendégeket, valamint a szlovéniai Mariborból érkezett küldöttséget: **Srecko Ornikot**, az öreg szőlő programért felelős igazgatót, valamint **Stane Kocutart**, a maribori rádió vezetőjét, aki egyben a híres szőlő gondozója is.

Zatykó Jácint vette át a Szlovéniából hozott gyökeres szőlővesszőt

Srecko Ornik (mikrofonnal) a híres tőke történetét ismertette

Borral öntözték a védőszent szobrát

Srecko Ornik a világ legidősebb szőlőjének történetét ismertette a jelenlévőkkel. 1972-ben szakértők egybehangzóan megállapították, hogy a szőlőtő közel négyszáz éves lehet. A tőke korát elismerte a Párizsban összeülő nemzetközi szőlészeti és borászati hivatal is. Harminc év óta minden évben megünneplik a szőlő metszését és szüretelését. 1991-től évente ajándékoznak szőlővesszőket szerte a nagyvilágba. Szlovéniában 100 helyen sarjadnak az öreg szőlő „utódai". Az idős tőkéről metszett vesszőből eddig 60 országba került, a többi között Ausztráliába, Japánba, dél-amerikai államokba és a Vatikánba is.

(folytatás a következő oldalon)

Margittai vitézek

A vitézi cím elnyeréséért egykor a harctéren kellett „emberségről példát, vitézségről formát” adni. A Vitézi Rend alapja a történelmi múltunk, gyökerei visszanyúlnak nemzeti fejlődésünk legrégibb korszakaiba.

V. Bódis Károly áll díszőrséget Érköbölkúton Rákóczi fejedelem szobrának avatásakor

A vitézi tetteket Magyarország királyai Szent István óta nemesi cím és földbirtok adományozásával jutalmazták. Az Árpád-háziak alatt hatalmas fejlődésen ment keresztül a hadi rendszer és ezzel párhuzamosan a vitézi osztály is. Az első világháború ismét időszerűvé tette a vitézi magatartás jutalmazását, ezért vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzó 1920-ban a hősi magatartás erényére emlékeztetve a Történelmi Vitézi Rend megalapításával újjáélesztette a hagyományo-

A korona másolatának elhelyezésekor a református templomban

Híres szőlővessző a szentjobbi Kopaszhegyen

(folytatás az előző oldalról)

Büszkék arra a helyiek, hogy Romániában elsőként Szentjobbnak adományoztak maribori szőlővesszőt – mondta **Zatykó Jácint**, a község alpolgármestere. Közölte még, hogy 2016 őszén vették fel a kapcsolatot a mariboriakkal, tavaly tavasszal már meghívták őket az ünnepélyes metszésre. Ez a szőlővessző újabb lehetőség boraink reklámozására, hisz bárhol a világon helyt tudunk állni velük – vélekedett az elöljáró.

Bogdán István és **Májernyik Mihály** római katolikus esperesek méltatták Orbán püspök ténykedését, és Isten áldását kérték a szőlővesszőre.

Szabó Ödön emlékeztetett arra, hogy helyiek ragaszkodtak évszázados hagyományukhoz, nemcsak hogy nem engedték kivágni a tőkéket, hanem újabb telepítésbe fogtak. Minél többen vannak a borosgazdák, annál hatékonyabban tudnak érvényesülni – fejtette ki a törvényhozó.

A hagyomány szerint a szőlőtermés minőségétől függően vagy megvesszőzik, vagy borral öntözik Orbán püspök szobrát. Az esemény végén a helyi Vadvirágok népdalkör szolgálata mellett borral locsolták a védőszent szobrát, így köszönték meg az elmúlt évi bőséges és jó minőségű termést.

D. M. E.

Margittai és vendég vitézek a világháborús emlékmű avatásakor

kat. Olyan személyeket tüntettek ki a vitézi címmel, akik tanúságot tettek bátorságukról, hazaszeretetükről. A rendet 1945-ben betiltották, később újraalakult, és mind a mai napig civil szervezetként működik.

Erdély és a Partium felé is terjeszkedett, megalakult az Erdélyi Országos Törzs, ez a Székely és az Észak-erdélyi Törzsből áll. Ennek részeként tevékenykedik a Margittai Szék. Vitézeket békeidőben is avatnak várományosi vagy saját érdem alapján. A várományos az, akinek felmenői között volt vitéz. Az új tagot két vitéznek kell javasolnia, és felvételét jóvá kell hagynia az országos főkapitánynak. A jelölteknek természetesen meg kell felelniük a *Vitézi kódex* követelményeinek, és esküt kell tenniük.

A margittai vitézek – összesen 21 személy – saját érdem alapján kapták meg a címet, bár van közöttük olyan is, aki várományos volt.

A margittai székkapitány koszorúz a március 15-i ünnepségen

Kinevezett székkapitányuk **v. Bódis Károly**. A Margittai Vitézi Szék 2005-ben alakult meg, de tagjai közül többet már hamarabb vitézzé avattak.

Bihar megyében először Érmihályfalvának volt önálló vitézi széke székkapitány vezetővel, majd sorra alakult vidékünkön a nagyváradi, nagyszalontai, margittai, nagykárolyi, székelyhídi és szilágysomlyói szék. A székkapitányok vezetői tevékenységét a hadnagyok segítik, Margittán ketten viselik ezt a tisztséget, **v. Kocsis Levente** és **v. Tatár Attila**. A tagok közül az idők során kettő elhalálozott, néhányan betegséggel küzdenek, de 12-15 személy mind a mai napig aktívan tevékenykedik a szervezetben, és részt vesz a rendszeres megbeszéléseken. Támogatják a nemzeti érzés megtartását, a magyar nemzeti öntudat fejlesztését, megsegítik a szegényeket. Részt vesznek nemzeti ünnepeinken, esetlegesen segítenek a szervezésben is. Díszőrséget állnak például a Történelmi Vitézi Rend zászlójával, így emelik az ünnepségek méltóságát. Jó kapcsolatot építettek ki a vallási felekezetekkel és a civil szervezetekkel. Szoros kapcsolatban állnak a többi vitézi székkel, esetenként közösen járnak ünnepségekre, emléktábla- és szoboravatásokra, vitézi bálokra. 2009-ben a balatonkenesei v. Vasadi Gusztávtól és nyolcfős családjától ajándékba kapták a Szent Korona és a koronázási ékszerek fából készített másolatát. A család több másolatot készített, Margitta azért kapta az ajándékot, mert Vasadiéknak itteni gyökereik vannak. A margittai vitézek úgy döntöttek, közszemlére teszik az adományt, ezért először az Árpádházi Szent Margit-templomban helyezték el, majd ünnepélyes keretek között átszállították a műemlék református templomba.

Margittán is rendeztek vitézi bált még 2009-ben, majd ugyanazon évben országos vitézavatást a református templomban. A vitézeket az országos főkapitány, v. Hunyadi László avatta. Két margittai jelölt 2010-ben Csíkszeredában tette le a vitézi esküt és kapta meg a címet.

A margittai rend a Torda Hagyományőrző Egyesülettel közösen a református templomkertben felállított egy fából faragott emlékművet a világháborús hősök emlékére. Karácsony ünnepe előtt szeretetcsomagokat készítenek a szűkös anyagi körülmények között élő családok számára.

Szőke Ferenc

Négy kút és egy új világ Vekerden

Dr. Kovács Pétert értékteremtő vállalkozónak ismertem meg, de aztán kifutott alóla minden. Beszéltem vele, mikor nagy nehézségei voltak, aztán megint egyre bizakodóbbnak tűnt. Néhány éve bazsarózsát termeszt. Kérte, hogy áprilisban beszéljünk, mert virágzáskor nem ér rá mással foglalkozni. **Povázsay Zsuzsa,** aki mindenben a társa, a bakonszegi házuk elől visz át engem Vekerdre. A gazda készségesen meséli – mielőtt körbejárnánk a rendezett portát –, hogy milyen vargabetűket írt le életútja.

– A termelőszövetkezetben kezdtem el dolgozni 1975-ben. 1980-ban lettem elnök. A rendszerváltás után néhány évvel a téeszből megalakult az Awassi Rt., amihez 200 millió forint hitelt vettünk fel. Nem működtünk rosszul. Az Izraelből hozott birka spermáját arab országokba adtuk el. A tejet, sajtot Los Angelesbe szállítottuk, később a juhkefir értékesítése Magyarországon is elkezdődött. Az utolsó esztendőben 1,6 milliárd forintot költöttünk kutatásfejlesztésre… Sokáig kínlódtunk a húsfeldolgozással is, de nem volt elég pénz a marketingre. Aztán, úgy gondolom, nem a megfelelő ember került a gépezetbe, és ez a kft. összeomlásához vezetett. Rövid idő alatt odalett a földem, vagy ötvenmillióm, és majdnem úszott a ház is… Rokkantnyugdíjas lettem. Innen kellett felállnom.

A virágok csokorba szedve kerülnek a kocsira

Vekerd egy kis zsákfalu, sok üres portával. Úgy látszik, vendéglátóm felállt, mert a birtokán látszik a szakértelem, a gondos gazda keze

Dr. Kovács Péter és Povázsay Zsuzsa a bejáratnál

Dr. Kovács Péter, a vekerdi birtok tulajdonosa

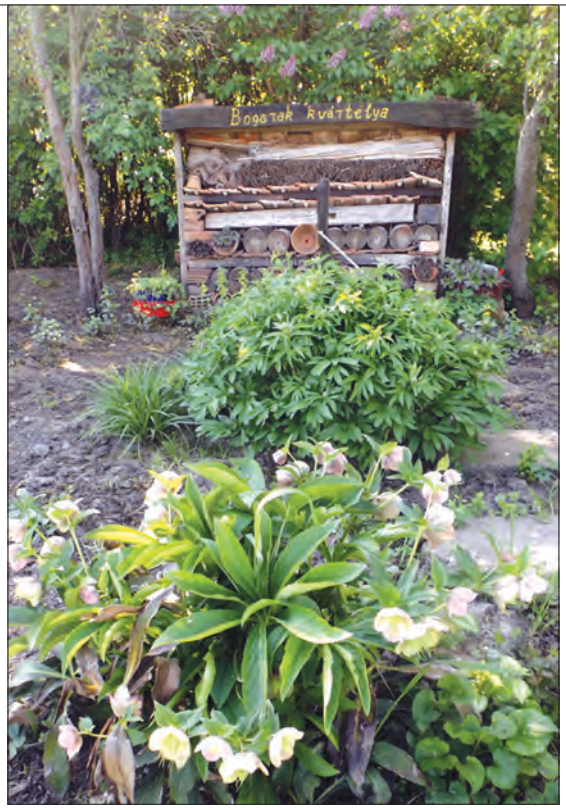

Bogarak kvártélya

Az első kútnál

munkája. Négy porta, négy kút. Mindegyiket másképpen formálta újjá.

– Itt csak szemét volt. Négy porta, négy hektár… Az első kútnál azon gondolkoztam, egy szegény parasztnak milyen lehetett az udvara, hova kötötte ki a tehenet. Hogy nézett ki a kútja? Mikor nyugdíj előtt álltam, beiratkoztam kerttervező szakmérnöknek. Az évfolyamtársaim huszonéves gyerekek voltak friss növényismerettel, én a tanáraimmal voltam egyidős.

Ha a bimbó kellő nagyságú lesz, bekerül a hűtőházba

Virágzik a „génbank"

Elég nagy feltűnést keltettem. Mindig megvolt bennem a vonzódás a kerthez. Kertészeti technikumban érettségiztünk Zsuzsával együtt, onnan az ismeretség. Kertépítőnek akartam menni, de oda nem javasoltak, így lettem növényvédő mérnök. A második kút egy középparaszté, ez már dizájnosabb. A harmadik kút még nincs kész. Idő és pénz kérdése… Ez egy kis barokk kút lesz, de ehhez kőműves kell. Sövények fogják határolni, és már meg is van a keret tiszafából. A kúttal szemben kialakítottuk a vekerdiek kertjét.

– *Ez mit jelent?*

– Zsuzsa körbejárta a házakat, és arra kérte az itt lakókat, hogy akinek van, adjanak bazsarózsát. Huszonöt fajtát gyűjtöttünk össze, és ott van mellettük minden adományozó neve. Bebetérnek virágzás idején, és vetnek egy pillantást a növényekre. Mellette van a bogarak kvártélya, azután pedig egy szalonnasütő. Ez volt az első, ami a telkeken épült. Fel lehet térképezni egy-egy település ízlésvilágát a virágok alapján, hogy hol mit kedvelnek. A fehéret, a rózsaszínt, a pirosat? Vekerdre is a virágok miatt jöttünk. Aztán megláttuk itt a lakatlan négy portát egymás mellett, és gondolkodóba estünk. A polgármester megadta a tulajdonosok elérhetőségét, és Zsuzsa egy hét alatt elrendezte… Így kezdődött.

– *Most már egységes arculat tükröződik ezen a telken, csak a kutak mutatják, hogy hol is voltak eredetileg a házhelyek.*

– A telkeket összeolvasztottuk, és úgy alakítottuk ki a területet, hogy két domborított útról rá lehessen látni a növényekre, ez különösen virágzáskor fontos. 45 teherautónyi földet hozattunk oda. A színekkel is próbáltam játszani, hiszen a bazsarózsának pirosas a hajtása, ezért az őshonos füvünket, bárányncsenkeszt ültettem közé, ami szürke, és óriási a kontraszt a két nö-

(folytatás a következő oldalon)

Négy kút és egy új világ Vekerden

(folytatás az előző oldalról)

vény között különösen a harmatos reggeleken. Azt mondják, egy kertnek minimum öt esztendő kell, hogy látsszék valami belőle. 2012 májusában vettük mindezt, akkor kezdtünk hozzá. A kertépítő tudja, mit miért tesz, a laikus nem. De nem megmagyarázni kell a kertet, hanem úgy megépíteni, hogy az beszéljen magától.

– *Mit kell tudni a tövistelen rózsáról?*

– A pünkösdirózsa korábban érkezett, az apátságokba hozták be gyógyítás céljából. A bazsarózsa inkább dísz. 1850-ben érkezett Franciaországból. Ez pedig egybeesett a tanyák kialakulásával. Amikor már családok is éltek a tanyán, a virágok is megjelentek. A bazsarózsa azért volt alkalmas erre, mert az égvilágon semmilyen jószág nem bántja: se disznó, se tyúk, se tehén. Amit itt lát, azt 225 faluból gyűjtöttük. Most 1250 körüli példány van itt együtt, szeretnénk, ha ez idővel géntartalék lenne. Van itt húsz tő, melyek közel százévesek. Megifjítottuk, és nagyon szépen díszlenek. Amikor hozzákezdtem a termesztéséhez, megnéztem, hogy milyen piaci résbe férünk bele. Európában egészen jó helyen állunk, hisz a lengyelek, hollandok csak utánunk jönnek. Mi immár negyedik éve Hollandiába és Ausztriába adjuk el az összes virágot.

– *Itt vagyunk a negyedik kútnál, ahol egy másfajta gyűjtemény kezdődik…*

– A bazsarózsának 33 faja van. Szeretnénk belőlük kialakítani egy didaktikus sétányt egzotikusabb növényekkel. Ez elég lassú, mert magvakat kell rendelni a világból. Ezek kezdetben magneveldébe kerülnek. A sétányra egyelőre a karakternövényeket ültetjük: kínai és perzsa orgonát, vagy itt vannak ezek a gyönyörű oszlopos almák…

– *Van itt nádas is…*

– Van itt minden. Csak azért nem lett most meggyújtva a nád, mert egy védett madár fészkel benne. Ez pedig madárbarát kert. Örököltünk egy kökényest, amit most megfiatalítottunk, és itt mellette is ültettünk 2500 bazsarózsát. Még ez is vágóvirág lesz, de még csak elsőévesek. Jó nagy terület… Zsuzska a fűnyírás felelőse. Még traktorral is két napba telik. Én meg damilos kaszával nyírom azt a területet, ahova nem tud bemenni a traktor, de az is egy nap. Mindennap van munkánk, csak idényben fogadunk embert. A szedéskor dolgoznak itt hatvan-nyolcvanan. Most már visszatérő munkásaink vannak. Van, aki karácsony óta érdeklődik, hogy mikor lesz virág. Nagyon eredményesen működünk. Két évig olvastam a szakirodalmat, mielőtt belevágtam volna. Számoltunk azzal, hogy itt szikes, mezes talaj van. Arra számítottam, hogy a növény bírni fogja, de nagyon gyors lesz a virágzása. A tavalyi rendkívüli hőség is nagy feladat elé állított minket, mert a tervezett négy nap helyett két nap alatt kellett levágni a virágokat. De nem elég időben lemetszeni őket, mert ha nem kerülnek azonnal 4 fokra, tovább nyílnak.

– *Hogy kerül ki az áru a piacra?*

– Az elfogadhatókat Zsuzsáék becsokrozzák. Mikor 6-8 kocsi tele van – mintegy 15 ezer szál virág –, elszállítjuk oda, ahol átrakhatjuk egy kamionba, az viszi Hollandiába az árut. Ebben a járműben van más virág is, nem csak bazsarózsa. Csak ketten termesztünk ilyen virágot Magyarországon. Az igazi megmérettetés a tőzsde. 36 órán belül csillére kerül ez a virág Aalsmeerben; itt van a világ legnagyobb virágtőzsdéje. Egész Vekerd beleférne. A világ egyik legdemokratikusabb intézménye. Láttam egyszer, hogy megy körbe mintegy 6 kilométernyi bazsarózsa, és a vevő leüti az árat. Van, hogy senki sem jelentkezik. Aztán indul a csille újból, és aztán még egyszer… Ha akkor sem kel el, akkor félreállítják, és megsemmisítik a virágokat, a költségeket pedig kiszámlázzák a termelőnek. Itt nincs sumák, mószerolás, minőséget kell odaküldeni. Ami nem olyan jó minőségű, vagy úgy látjuk, hogy telített a piac, akkor a cél Ausztria. Ott kevesebbet kapunk érte, de az is kiszámítható értékesítési helyszín. Az ültetvényünk a falu szélén van. Egy bő hektáron termelünk. Dolgozunk egész évben, de mégis csak 4-5 napon múlik az éves jövedelmünk.

Kocsis Csaba

A kökényes útja

Az iskolai szünettől a vakációig

Egyaránt őszinte öröm a gyermekek, főként a diákok s a felnőtt dolgozók számára a nyári szünidő. A dermesztő telet s a változást ígérő tavaszt felváltja a nyár melege, s ezzel együtt reánk köszönt a más jellegű időbeosztás, a meglepetést szerző élmények sorozata, amelyből nem hiányzik a szórakozás és a rég várt pihenés.

Ha már az évszakok tolultak tollam hegyére, ajánlatos az ezeket egybeterelő esztendőről s a hónapokról szót ejtenem. Az év ama időszak, amely alatt a Föld megkerüli a Napot. Ez a tömör elnevezés fölcserélhető a hangulatosabb esztendőre. Keletkezésének titka az *eszten+idő* összeboronálása. (A középkori magyarok használta *eszten* módhatározót manapság az *ugyanezen* szóval cseréljük föl.)

E szóképzési kitérőt kövesse az évek, hónapok felismerésének históriája. Már az ókori népek tudósai számon tartották az évszakok természeti jelenségeinek szabályos vissza-visszatérését. A rómaiak a luna (hold) főnevet átültetéssel a hónap megnevezésére is alkalmazták. A románok hasonlóképpen cselekedtek: lună = hold és hónap. A magyarság két hang és betű törlésével követte az említetteket: hold+nap = hónap.

Természetes, hogy a hónapokat el kellett nevezniük. Az immár bő kétezer éven át világszerte használt nevek többsége a latin nyelvből ered, ami Augustus császárnak köszönhető. Ez a rang tette őt érdemessé arra, hogy a nyolcadik hónapot róla nevezzék el. A szép időt ígérő június Júnótól, a termékenység istennőjétől, Jupiter legfőbb isten feleségétől kapta a nevét. A július csupán egyetlen betűvel különbözik elődjétől, ám ezzel messze távozunk a vallások világától. Az ókori történelem egyik kiemelkedő politikusának, hadvezérének személyét varázsolták a naptárba. Ő a hírneves Julius nemzetségből származott, és hadi sikereivel érdemelte ki a Caesar (császár) minősítést. Keresztneve Octavianus volt, és az utókor a születése napja alapján az év hetedik hónapját érdemesítette arra, hogy reá emlékezzék.

A fentiek nyomán világossá vált a három nyári hónap nevének eredete. Azonban diák olvasóinkra gondolva őket arra kell figyelmeztetnem, hogy a június és a július első magánhangzójára feltétlenül vesszőt tegyenek! Ennek az az indoka, hogy a magyarok a szavak első szótagját mindenkor hangsúlyosan ejtik ki.

A rómaiak időszámításáról jegyezzük meg, hogy az Augustus császár nevét megörökítő hónap után következőket latin számozással (septem, octo, novem, decem) látták el. Igaz, ezekkel ellentmondásba keveredtünk. Köztudott, hogy augusztust szeptember, a 9. hónap követi, ám elnevezése 7.-nek állítja. Ez az ellentmondás abból fakad, hogy az egykori rómaiak az új esztendőt márciussal kezdték, hiszen az időjárás ekkortól kedvezőbb, a növények életre kelnek, és ők könnyedébben ruházkodtak.

A többségükben latin eredetű nevek megoldották a naptári keresztelőt. Földgolyónk népeinek zöme ezt fogadta/fogadja el. Ámde akadtak olyan közösségek, amelyek eltérőket választottak. Ezt tették a magyar római katolikusok is. A XVI–XVIII. században keresztény ünnepek és szentek nevét iktatták a korábbiak helyébe. Június – Szent Iván, július – Szent Jakab, augusztus – Kisasszony hava lett. Manapság a katolikus egyház is a laikus naptárakban közölteket használja. Ám előfordul, hogy az igehirdető az egykoriakkal ékesíti beszédét. Akadnak olyanok is, akik szívesen használják a nyárelő, a nyár- és a nyárutó hó elnevezést.

Ha már eljutottunk a szülők nyári szabadságolásához s a diákok iskolai szünetéig, búcsúzzunk el egy latin gyökerű, ám hasonló

(folytatás a következő oldalon)

Tűzoltókocsikat mentenek Szalacson

Régi tűzoltó eszközöket újíttat fel a szalacsi önkormányzat Magyarországon. Az ottományi Komáromi-kúria katakombáiban állítják majd ki a múltidéző tárgyakat. Horváth Béla polgármestert kérdeztük a fejleményekről.

Horváth Béla, Szalacs polgármestere szívügyének tekinti az ipari műemlékek megőrzését

– Mielőtt még a tűzoltómúzeum létrehozásának ötletéről beszélne, térjünk vissza a múltba. Mikor alakult meg Szalacson az önkéntes tűzoltóegylet?

– Az 1867-es kiegyezés után jöhettek létre a helyi tűzoltóságok Magyarországon. Szalacson 1875-ben alakították meg a lánglovagok egyesületét. Számtalan jegyzőkönyv maradt fenn abból az időből. Innen tudjuk, hogy az akkori tagság nyolcvan főt számlált, állandó készenléti szolgálat volt, amit aratás idején megdupláztak. Megvan a dédnagyapám, Fazekas András tűzoltósági kiskönyve, ebből nyomon követhető az akkori tűzesetek

Rákóczifalván született újjá a közel 150 esztendős szerkocsi

Az iskolai szünettől a vakációig

(folytatás az előző oldalról)

tartalmú szavunkkal. Nem titok, hogy a beszédünkben, írásainkban gyakorta szereplő iskola, tábla, katedra főneveinket a latin szótárból írtuk át a magunkéba, és immár egy évezrede sajátunknak valljuk őket. Ez történt a vakáció szavunkkal is. Bár a munkaszünet s az iskolai nagyszünet ezt az időszakaszt érthetően fejezi ki, teljes joggal helyezzük mellé a némileg más hangulatú vakációt. Felütöm latin szótáram. Eredetileg milyen jelentéssel használták? Vacatio = mentesség valamitől, katonai szabadságolás. Őseink ezt azonos kiejtéssel, de némi tartalmi és érzelmi változtatással sajátjuknak tekintették, és ezt tesszük mi magunk is.

Dánielisz Endre

Az 1875-ben alapított egylet címerének rajza

A tűzoltóság épületét is becsben tartják

leírása. Még megvannak az eredeti szivattyúk. Hét ilyen szerkocsink van, ez ritkaságnak számít manapság. Az egyiket kimondottan gyermekek számára készítették, pónilovakkal lehetett vontatni. Van kisebb, kézzel hordozható korabeli szivattyú is a birtokunkban.

– Hogyan lehet az, hogy önöknél mindez megmaradt, míg más településeken már nyomát sem lelni ilyen eszközöknek?

– A helyi önkéntes tűzoltók tényked*ése* folyamatos volt megalakulásuktól fogva, nagyon vigyáztak ezekre a felszerelésekre. A kommunizmus idején egy csettintésre eltüntethették volna, de a helyi vezetők nem nyúltak hozzá. Azzal is szerencsénk volt, hogy épp a magyarországi testvértelepülésünkön, Rákóczifalván él egy nagyszerű restaurátor, Balázs Antal, aki Kósa Lajos ottani polgármester közbenjárására elvállalta a felújítási munkálatokat. Mindemellett a településen lakik dr. Hoffmann Imre helyettes államtitkár (2014–2018), aki maga is tűzoltó volt. Neki köszönhetően az elmúlt években a Magyar Tűzoltó Szövetség több szakmai képzést is tartott Szalacson, illetve Ottományban. Rajta keresztül tűzoltó eszközöket kaptunk, jutányos áron pedig egy jól felszerelt tűzoltóautóhoz is sikerült hozzájutnunk. Jelenleg teljesen motorizáltak vagyunk. Ez nagy eredmény ahhoz képest, hogy amikor hat évvel ezelőtt polgármester lettem, mindössze egy hordozható kis vízszivattyúnk volt. A nyolc férőhelyes, nagy teherkocsi kétezer liter vizet szállít. Pályázati úton sikerült egy kis ATV kocsit vennünk, amely csak 250 liter vizet szállít ugyan, de nagy előnye, hogy a nehezen megközelíthető, szűk helyekre is be tudunk jutni vele.

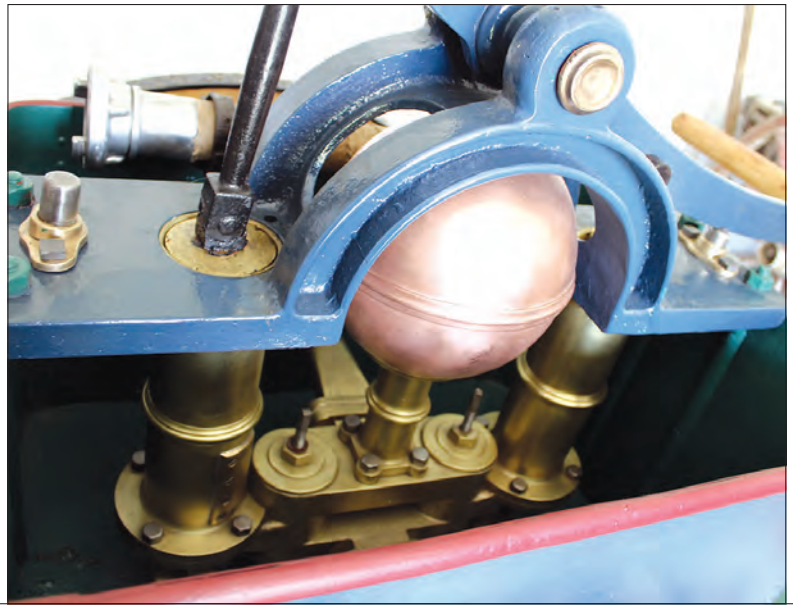

Alkatrészenként állítják helyre a szakemberek a szerkezetet

– Jelenleg hány önkéntesük van?

– Húszan vagyunk az alpolgármesterrel, Vida Attilával és jómagammal együtt. Az elméleti képzéseken túl a fizikai gyakorlatra is odafigyelünk, hogy mindig bevetésre készen álljunk.

– Beszélgetésünk apropóját a tűzoltókocsik felújítása adta. Az első kocsi néhány hete elkészült, egy újabbat már elszállítottak felújításra. Mikorra készülnek el minddel?

– Tudni kell, hogy ezek a restaurálások nem elnagyolt munkát jelentenek. Szó szerint csavarjaira, apró darabokra szedik szét a gépeket, és aztán visszaállítják eredeti állapotukba őket. Egy ilyen munka időigényes, az első szerkezet 180 munkaórát igényelt. Időközben a kúria kazamatájának felújítása is zajlik, ezt a munkálatot az idén befejezzük. Nagyon örülök annak is, hogy három olyan díszöltözetet is sikerült megmentenünk, amelyeket csak tűzoltótársaik temetésén viseltek a lánglovagok.

D. Mészáros Elek

Az elfeledett polihisztor, Beöthy Leó (2.)

A rendkívül sokoldalú, tíz nyelvet beszélő, pályáját szépíróként és műfordítóként kezdő, történészként, szociológiai, közgazdasági és statisztikai szakszerzőként egyaránt jeleskedő Beöthy Leó, az Akadémia levelező tagja megérdemli, hogy az utókor megemlékezzék róla.

Beöthy még jószerével el sem búcsúzott az irodalomtól, alig jelentette meg sikeresnek tűnő literátori pályafutásának végét jelző versét, máris teljes mellbedobással vetette bele magát új érdeklődési köre, a gazdaságtan és a társadalomtudományok művelésébe. A *Magyar Közgazda* című lap munkatársa lett. A lap tulajdonos-szerkesztője, Rózsaági Antal a szabadságharc idején Guyon Richárd oldalán harcolt, Branyiszkónál súlyosan megsebesült, majd 1849-ben börtönbe vetették. Jó nevű közíró és műfordító volt, a francia irodalom egyik hazai ismerője és terjesztője, a közgazdaság szenvedélyes művelője.

A *Magyar Közgazda* elméleti és gyakorlati közgazdasági irányvonalát Beöthy Leó tevékenysége szabta meg. A hetilap minden egyes számában jelentek meg cikkei és statisztikai összeállításai. Írásai sohasem korlátozódtak pusztán gazdasági vonatkozásokra, látta a reformkor által is példának tartott és az egész világ által magasztalt Anglia kapitalista fejlődésének árnyoldalait is. A szociális kérdések iránti érzékenységét jelezte bekapcsolódása a nyugdíj körül Európa-szerte kibontakozó vitába, amikor is javasolta a biztosítás kötelező kiterjesztését az egész társadalomra. Két kérdés foglalkoztatta leginkább, az első a gazdasági függetlenség témája, amelyhez Carey „új védvámos" eszméit használta fel, a második a szociális feszültségek jelentkezése, ennek megértéséhez Saint-Simon tanulmányait forgatta. Beöthy írásai egyre nagyobb érdeklődést és elismerést váltottak ki a nagyközönségben és szakmai körökben egyaránt.

Jókai Mór. Felkérte Beöthy Leót, legyen munkatársa lapjának, a *Honnak*

Jókai Mór munkatársa

Beöthy Leó pályája újabb emelkedését hozta, hogy a mindössze 26 esztendős fiatalembert Jókai Mór 1865-ben felkérte a szerkesztésében meginduló *Hon* című lap közgazdasági rovatának vezetésére. Beöthy ebben a tisztében is nagy gondot fordított az alapos és részletes tájékoztatásra. A gazdasági, illetve pénzügyi problémák sokoldalú és adatokkal alátámasztott tárgyalása módszerileg is újat jelentett, és fogékonnyá tette a statisztika olyan kezelése iránt, amelyet az ismert belga matematikus és statisztikus, A. Quételet valósított meg. Beöthy tanulmányai 1865-ben kezdtek megjelenni a *Honban,* a mindennapos statisztikai összeállításokkal együtt. Cikkeinek jelentős része vitajellegű volt.

Érdemes megemlíteni a jegybank kérdésével foglalkozó állásfoglalását, melyben a *The Economist* nézeteit elemezte. Az angol szaklap az egyetlen jegybank mellett tört lándzsát, figyelembe véve a központi pénzintézet szerepét egy fejlett országban. Ezt a véleményt osztrák részről egyesek ürügyül kívánták felhasználni arra, hogy Magyarország gazdasági és

Az Andrássy-kormány. Már megalakulás előtt igényelték Beöthy szaktudását

politikai helyét a leendő dualista rendszerben – Skócia állásához hasonlóan – tartományi szinten próbálják kijelölni, más esetben Louis Blanc és Proudhon nézeteit próbálták felhasználni erre. Az átlátszó szándékra Beöthy legott rámutatott: az osztrák törekvés a porosz–osztrák háborúban meggyengült Bécs számára a magyar tulajdonok jelentős részének „államosításával" szerezne anyagi erőforrásokat. Beöthy állásfoglalásai nemcsak az új elméletekben való jártasságát árulták el, hanem azok gyakorlati alkalmazása iránti kritikai érzékét is.

A „magyar viktoriánusok" második nemzedéke

1867-re összeverbuválódott, és már figyelemre méltó publicisztikai tevékenységet fejtett ki az a kis csoport, amely a nemzeti és szociális kérdésekben egyaránt mélyebb analízist kívánt, és a fejlődést nem a szabad verseny sémája szerint képzelte el. Pesty Frigyes, Beöthy Leó, Hunfalvy János érvelésének alátámasztására és a hazai közvélemény tájékoztatása végett Halász Imre 1867-ben lefordította Carey *Társadalmi tudomány* című alapvető művét. Carey-t egyébként Magyarországon Trefort Ágost ismertette a Magyar Tudományos Akadémián tartott egyik előadásában. Trefort azonban nem volt olyan következetes tisztelője Carey-nek, mint Pesty Frigyes, Halász Imre vagy Beöthy Leó.

A kiegyezés utáni kormány, Eötvös József, Trefort, Csengery, Gyulai reformkort megjárt nemzedéke, politikai tapasztalataik, európai műveltségük és látókörük ígéretet jelentettek Beöthy, Halász és mások számára arra, hogy az ország, amelyet ez a generáció ébresztett fel szellemi bénultságából, képes lesz vezetésük alatt évszázados elmaradását behozni és felzárkózni azon államok közé, amelyeknek példaképe a virágkorát élő, viktoriánus Anglia volt. A tapasztalt és tekintélyes „öregek" mellett bizalommal és reményekkel, nem utolsósorban nagy ambícióval jelentkeztek a tudomány, a technika, a gazdaság, a kultúra és az emberek nevelhetőségének kihasználásából keletkező hatalmas energia kifejtésében és felhasználásában segíteni akaró fiatalok: Halász Gábor szavaival a „magyar viktoriánusok" második nemzedéke. Ezek a fiatalok, akik a forradalmat fiatalon vagy gyerekfejjel érték meg, nem tagadták meg az előző generáció eredményeit, de ők kezdték meghonosítani a társadalomtudomány alapján egy korszerű társadalomirányítás első elemeit Magyarországon, s ezt az utat az új eredmények felhasználásával kívánták folytatni.

Az új kormány embere

Keleti Károly 1867 tavaszán emlékiratot készített a leendő Andrássy-kormány Földművelés-, Ipar- és Kereskedelemügyi Minisztériuma keretében felállítandó Statisztikai Osztály kérdéséről. Javaslatai alapján Gorove István tárcavezető felkérte Beöthy Leót a minisztérium munkájában való részvételre. Beöthy készséggel elfogadta a megbízatást, melyben lehetőséget látott arra, hogy elképzeléseit a gyakorlatban is megvalósítsa.

A minisztériumi statisztikai osztály vezetője Keleti Károly lett, munkatársai pedig Barsi József, Beöthy Leó, Halász Imre és Hunfalvy János. Gorove miniszter és Keleti jelezte, hogy a védvám irányzatnak a statisztikai osztályon többségben lévő hívei zavartalanul képviselhetik álláspontjukat.

Beöthy első hivatalos statisztikai tanulmányai az 1866. és 1867. évbeli magyar–osztrák gazdasági kapcsolatokkal foglalkoztak. Munkái megírása eleinte hallatlan nehézségekbe ütközött, nem lévén szerv, amely a két ország tényleges forgalmát mérte és ellenőrizte volna. A szállítási vállalatok bevonásával – minden osztrák elzárkózás ellenére – sikerült valós értékeket megállapítania. Következetesen fenntartott nézetei nem akadályozták meg Beöthyt abban, hogy a kiegyezés által felgyorsított kapcsolatokat kedvezőknek minősítse. Munkásságának e korszakát maga ismertette első nagyobb tanulmányában, *A kereskedelem* című műben.

(*Folytatjuk*)

Szilágyi Aladár összeállítása

A velencei plébániatemplom

Nagyvárad-Velence római katolikus plébániatemplomát 260 éve kezdték el építeni e városrész főterének tengelyében. Korábban ugyanitt már létezett két katolikus templom.

A vár keleti részén elterülő Velencéről először 1291–1294-ből maradt fenn okleveles említés, a katolikus püspök tulajdonaként. 1304-ben „vicus Venetia", míg a *Chartulariumban* „Venetia alio nomine Tykol"-két szerepel. Velencét északon a Körös, délen a Hévjó – azaz a Pece-patak – határolta. Keleten nem sokkal terjedhetett túl a mostani Templom (mai nevén Tineretului) téren, ahol 1338-ban már létezett a Szent Anna egyháza, de ugyanebben az évben több házzal együtt leégett egy tűzvészben. Két év elteltével Báthori András püspök ugyanide egy új parókiális kőtemplomot és fából egy klastromot építtetett a klarissza apácák részére. A püspök a templomot Szent Anna tiszteletére szentelte fel.

Az új istenháza szentélyével keleti irányba nézett. Verancsics Antal nem említette a velencei plébániatemplomot az 1557-ben elpusztultak között, további sorsa ismeretlen. Ha meg is maradt, 1660-ban bizonyosan elpusztult Velencével együtt, mert a település 1692-ben, a vár visszafoglalásának évében már lakatlan terület volt.

A velencei plébániatemplom az 1890-ben kiadott Berger-féle térképen

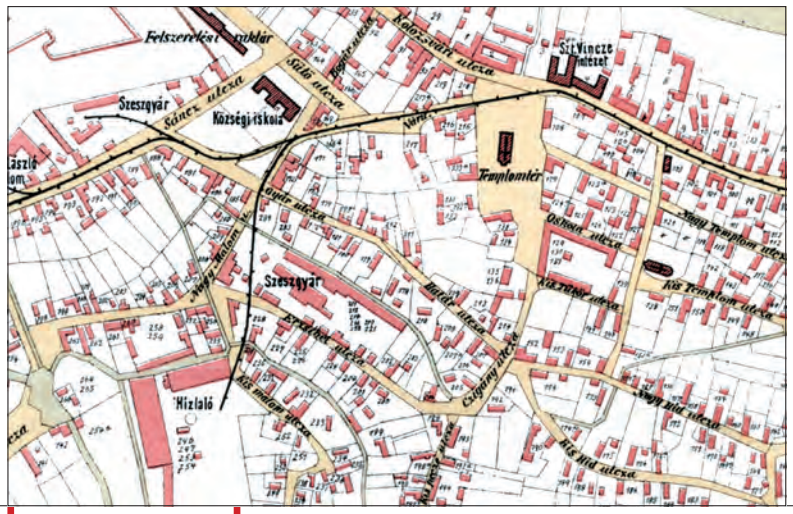

A több mint 30 évig elhagyatott térségnek vélhetően először a várhoz közeli részén telepedtek meg a rácoknak titulált görögkeleti vallású katonák, többségükben románok, s emiatt ezt a részt Rácvárosnak vagy Katonavárosnak nevezték. Amikor 1714-ben a várparancsnokság stratégiai megfontolásból hozott rendelete alapján a vártól 500 lépés távolságra minden házat lebontattak, akkor nemcsak a vártól nyugatra, hanem attól keletre is érvényesítették a tilalmat, s Katonavárost is lebonthatták. Logikus lépés, elvégre ha az volt a cél, hogy az ellenség a vár közelében ne találjon fedezéket, ennek minden irányban érvényt kellett szerezni. Ezt követően – akárcsak Újváros esetében –, e keleti határvonalon túli rész népesedett be újra. Ezt a határvonalat berajzolták szaggatott vonallal a Halácsy-féle térképbe (1859) is, nagyjából észak-déli irányban. Ettől keletre építették újjá Velencét 1714 után.

A vár hadászati jelentőségének csökkenésével és a Helytartótanács 1782. évi engedélyével kezdett benépesülni a várárok közvetlen előtere is, immár Váralja néven, gyakorlatilag minden irányból körülfogva a vár hatalmas építményét, védműveit. Önálló hatóságát 1792-ben állították fel.

A XVIII. században ebben a városrészben két templomot építettek. Az első a Templom téri római katolikus Szent Katalin-plébániatemplom volt, ennek építése négy püspök nevéhez fűződik: Okolicsányi János püspöksége (1734–1736) alatt kezdték el, szentélyét utódja, Csáky Miklós (1737–1747) emeltette, de csak Forgách Pál idejében (1747–1757) fejezték be. Tornyot később, Miklóssy Ferenc püspökségének (1803–1811) elején húztak a keletelt templom elé. A másik egy közeli utcában levő ortodox istenháza volt.

A barokk stílusú római katolikus templom helyébe a XIX. század derekán építették a ma is látható, romantikus stílusú plébániatemplomot. Hogy miért bontották le néhány évtized elteltével a Szent Katalin-templomot, az nem egyértelmű. Egyes források szerint tűzvész áldozata lett. Biró József „régi lerombolt temp-

A Szűz Mária szeplőtelen fogantatása plébániatemplom külső képe

lomról" ír, amelynek helyére 1858-tól az újat emelték, igaz, ez nem zárja ki azt, hogy az építmény előzőleg leégett volna.

A Velence főterének számító Templom téren ma is látható plébániatemplomot 1858–1862 között építették Szaniszló Ferenc püspök jóvoltából. Az ismeretlen tervező nem követte a régi, keletelt alaprajzot. Talán a városrendezési szempontokat vette figyelembe, amikor az új romantikus stílusú épület főbejáratát és tornyát a tér északi része felé irányította.

Az egyhajós templom túlsúlyban neoromán és neogótikus elemeket tartalmaz. Fő-

A templombelső a szentéllyel

homlokzatát négy pillér szegélyezi, közöttük két félköríves ajtóval, míg a középső ajtómélyedésben egy feszület látható. A pillérek felső része tükörmélyítésű. A templom oromfala mérműves díszítésű attikában végződik, alatta a jellegzetes román kori ívsorral. A háromszögű oromzatban végződő templomhajó elé épített, sarkain legömbölyített torony koronázópárkánya háromszög alakban csúcsosodik ki, felette karcsú, gúla alakú toronysisakkal. A tornyot félköríves és kör alakú ablakok törik át. A legfelső, mérműves díszített köténnyű ablak fölött egy kerek óranyílás látható. A hajó két oldalán levő öt-öt támpillér közötti felületet ablakok törik át. A szentély falát úgyszintén pillérek szegélyezik, közöttük kisebb és nagyobb ablakokkal.

A templomba a torony alatti előcsarnokon keresztül lehet bejutni, ezt keresztboltozású orgonakarzat követi. Az oldalfalak mentén levő támpillérek közti hevederek négy egyenlő keresztboltozású mezőre osztják a templomhajó boltozatát. Ebből az egyik az orgonakarzat felé esik. Az alacsonyabb szentély szintén keresztboltozású. A tartópillérek között a hajó falát félköríves, nagy ablakok törik át. Fölöttük kisebb ablakok. A szentélyzáródás háromoldalú, ezeken, valamint a szentély két oldalán egy-egy kisebb ablak található.

A templomnak három, szép díszítésű, pszeudogótikus oltára van. A szentélyben levő főoltár hátsó felépítményének közepén a szeplőtelen fogantatás képe, míg két oldalán Szent Péter és Szent Pál szobra látható. A diadalív jobb oldalán Szent István, bal oldalán Szent Imre mellékoltára található. Mindhárom oltárfelépítmény képe XIX. századi ismeretlen festő alkotása. A szoborállományból megemlíthető még az orgonakarzat alatt, jobb oldalon Páduai Szent Antal 1899-ben adományozott szobra és vele szemben a Lourdes-i Szűz szobra. A szószékkel szembeni pillér mellett Szent József szobra áll. De megfigyelhetők még Szűz Mária és Jézus Szíve statuái is.

Jellegzetes a bal oldali oltár előtt levő, bronzdíszítményű szószék és gyóntatószék, valamint a jobb oldali oltár előtt levő keresztelőkút. Az orgonát Komornyik Ferdinánd készítette 1861-ben Pesten. Az 1991-es belső festés szépen kiemelte a templom stílusjegyeit. Külsőleg a következő évben újult meg a Szűz Mária szeplőtelen fogantatása plébániatemplom.

Péter I. Zoltán

Erősítik a kötelékeket

A XXVII. Festum Varadinum heteiben két-két Bihar és Hajdú-Bihar megyei kulturális intézmény képviselői írtak alá partnerségi szerződést. A megyeszékhelyek művelődési közintézményei között tavaly szentesített kapcsolatokat bővítették tovább.

Debrecen és Nagyvárad, illetve a két határos megye együttműködése nem új keletű, tavaly a Varadinum zárónapján *Nagyvárad–Debrecen kulturális kapocs* címmel szintén a Szigligeti Színház páholyelőcsarnokában írtak alá együttműködési szerződést a színház, a Nagyváradi Állami Filharmónia, a Körösvidéki Múzeum, a Gheorghe Şincai Megyei Könyvtár, a Lilliput Társulat, a Bihar Megyei Kulturális Hagyományőrző és Népszerűsítő Központ és a Nagyvárad Táncegyüttes, illetve a debreceni Csokonai Nemzeti Színház, a Kodály Filharmónia, a Déri Múzeum, a Méliusz Juhász Péter Könyvtár, a Vojtina Bábszínház, a Művelődési Központ és a Debreceni Népi Együttes képviselői.

Ebben az évben a *Várad* kulturális folyóirat főszerkesztője, **Szűcs László** és **Koroknai Edit**, a Modern Debreceni Művészeti Közhasznú Nonprofit Kft. (Modem) vezetője, valamint **Bogdan Hossu**, a Bihor–Hajdú-Bihar Eurorégió alapítvány ügyvezető igazgatója és **Bódor Edit**, a debreceni Főnix Rendezvényszervező Közhasznú Nonprofit Kft. vezetője látta el kézjegyével az együttműködési szerződéseket.

Elsőként **dr. Papp László**, a cívisváros polgármestere köszöntötte a megjelenteket, majd **Pásztor Sándor**, a kulturális intézményeket fenntartó Bihar Megyei Tanács elnöke kapott szót. Előbbi örömét fejezte ki, hogy ebben az évben is van mód megerősíteni és bővíteni a Debrecen és Nagyvárad, illetve a két megye közötti kulturális együttműködést és kapcsolatrendszert. Hangsúlyozta, hogy Debrecen pályázik a 2023-as Európa Kulturális Fővárosa címre, és abban, hogy harmadmagával továbbjutott az utolsó fordulóba, nagyon fontos szerepe volt annak, hogy városa támaszkodhat a régió meghatározó kulturális centrumaira, így Nagyváradra is. Hozzátette: jóleső érzés számára, hogy Pásztor Sándor és **Szabó Ödön** parlamenti képviselő támogatásáról biztosította Debrecent ezen a téren, és az is, hogy váradi elöljárók is hasonlóan nyilatkoztak.

Pásztor Sándor a *Várad* folyóiratról és annak a határon átívelő projektekben betöltött szerepéről, az eurorégiós alapítványról, **Pajna Zoltán**, a Hajdú-Bihar Megyei Közgyűlés elnöke pedig a két megyének a virágkarneválon való közös megjelenéséről beszélt. Szabó Ödön a jelen időszakot a hét bő esztendőhöz hasonlította a két város és a két megye viszonyában. Európában a régiók versenyeznek egymással, számít tehát, hogy térségünk mennyire eredményes, miként tudja érvényre juttatni terveit, elképzeléseit, s ebben a versenyben a kulturális együttműködés jó alap lehet.

Fried Noémi Lujza

Szabó Ödön, Bogdan Hossu, Szűcs László, Pásztor Sándor, dr. Papp László, Pajna Zoltán, Koroknai Edit és Bódor Edit a Szigligeti Színházban

Otthon a műterem és a kiállítótér

A nagyváradi **Treier Erzsébet** a képzőművészet több ágában is otthon érzi magát: keramikus, dekoratív tárgyak készítésében is jártas, festészettel is foglalkozik. Tagja a Tibor Ernő Galéria alkotócsapatának.

Régebben ismerjünk egymást, szíves meghívásának eleget téve kerestem fel váradi otthonában Treier Erzsébetet. Arra nem számítottam, hogy lakása egy kiállítóteremhez hasonlít, bárhová néz az ember, az általa alkotott szebbnél szebb kerámiákat, dekoratív tárgyakat, festményeket lát. Érdeklődésemre vendéglátóm elmondta, hogy a '80-as években Brassóban élt, s az ottani Művészeti Népfőiskolán először elvégezte a kerámia szakot, utána a díszítőművészeti szakot is, meg a festészetet.

– Ezt követően saját kedvtelésemre próbálkoztam alkotni, valamit akartam az élettől, valamit eléri a mindennapi megszokott munka mellett. Annak idején részt vettem alkotásaimmal különböző kiállításokon, a többi között Bukarestben is, belföldön több helyen és külföldön is. Díjakat is kaptam, ez amolyan elégtételt jelentett számomra. Aztán volt egy nagyon hosszú idő, amikor különböző személyes okok miatt semmit sem alkottam, csak ex libriseket készítettem. Három-négy éve kezdtem újra mindent. Felkerestem a Pro Familiae Alapítványt, melyet Jakabffy Emma tanárnő vezet, ők főleg fazekassággal foglalkoznak, és mivel nekik van az égetéshez szükséges kemencéjük, a kerámiázásban támogattak, mert nekem nincs kemencém. A Tibor Ernő Galériához mintegy két és fél éve csatlakoztam, nagyon jól érzem ott magamat, nagyon szívesen fogadtak. Közös kiállításokon szoktam részt venni, inkább kerámiával, azok a frissebb munkáim, ezeket a közönség is értékeli. A művészeti dekorációval és festészettel nem nagyon foglalkoztam az utóbbi időben, a kerámia nagyon sok időt vesz igénybe.

Treier Erzsébet a magyar és német nyelvű idézetekkel díszített tányérokkal

– *Az alapanyagot honnan szerzi be?*

– Ugyancsak a Pro Familiae Alapítványtól, néha a magyarországi Karcagról hoz egy kolléganőm. A mintákat többnyire itthon készítem el, az egyik helyiségemet amolyan műteremként használom. Azért is jó ez, mert tudok dolgozni, amikor olyan a hangulatom, ilyenkor nekiállok, és többórai munkával készítem el azt, amit éppen elképzelek. Szükségem van arra, hogy elképzeléseimet megvalósítsam, erre idő kell, és ezt legjobban itthon tudom megtalálni. Van vele sok pancs, de nekem megéri. A pillanat dönti el, hogy a meglévő agyagból mit tudnék elkészíteni; amikor az elképzelés kialakul a fejemben, nem számít, hogy éppen hány óra van. Nem szoktam napokkal előtte eltervezni, hogy mit is fogok majd csinálni.

– *Más váradi keramikusokkal tartja a kapcsolatot?*

– A Váradon élők közül Domaházi Krisztinát ismerem, ő nagyon fiatal, kedves és tehetséges keramikus, úgy tudom, ezt a szakot végezte az egyetemen, Mierluțiu Emíliával tartom a kapcsolatot, no meg Boglucz Katalinnal, ő ugyancsak a Pro Familiae-nél tevékenykedik, de inkább fazekassággal foglalkozik, a népi hagyományokat őrzi.

(folytatás a következő oldalon)

Otthon a műterem és a kiállítótér

(folytatás az előző oldalról)

Közben kerámiatárgyak kerültek az asztalra, gyönyörű tányérok, magyar és német nyelvű versidézetekkel, további fél tucat szász motívumokkal díszített tányér, egyéb más, szebbnél szebb alkotások. A szemlélődés alatt Treier Erzsébetet az életéről is faggattam.

Selyemre is festett

– Zilahon születtem 1944-ben, a három testvér közül én voltam a legkisebb. Édesapám akkor a szilágysági városban dolgozott, de a család tősgyökeres váradi. Amikor apukám kiment a frontra és később fogság-

Alkotása a szobája egyik falát díszíti

Néhány alkotása a szoba egyik sarkát díszíti

Festményei a falon

ba esett, a család visszaköltözött Nagyváradra. Itt éltek édesanyám testvérei, édesanyja, tehát hazajöttünk. Édesapám négyéves fogság után tért haza, addig nagyon nehezen tartott el bennünket anyukám, de mindent megadott, amire szükségünk volt, mi gyerekek nem éreztünk semmiben hiányt. Óvodába és iskolába Váradon jártam, az első négy osztályt az Orsolya zárdában végeztem el, ötödik osztálytól az érettségiig az egykori 4-es líceumba, a volt premontreibe jártam. Az iskola befejezése után egy évet idehaza dolgoztam, majd elmentem Bukarestbe az ottani Nyomdaipari Technikumba, és elvégeztem. A fővárosban férjhez mentem egy osztálytársamhoz, mindkettőnket Brassóba, az ottani nyomdába helyeztek ki, ott dolgoztam egészen 1989-ig. Ekkor a nagyváradi nyomdába kerültem, az ofszet részlegen dolgoztam a nyugdíjazásomig, 24 évvel ezelőttig.

A polcokon sorakoznak kerámiái

A szőttes is az ő keze munkája

Tányérok szász motívumokkal

– Értékesíti-e ezeket a szép alkotásokat, s ha igen, hol?

– Csak magamnak készítek mindent, nem adom el az alkotásaimat, sem a kerámiát, sem a festményeket vagy a dekorációkat. Nagyon kedves személyeknek különböző alkalmakra ajándékba adok az általam készített dolgokból. Nem tudok olyan sokat készíteni belőlük, hogy értékesíteni is tudjam őket, ehhez nincs kapacitásom. A munkát, amit belefektetek a szívemnek nagyon kedves tárgyakba, senki sem tudná megfizetni nekem. Ha fizikailag lenne is időm nagyobb mennyiségű kerámiatárgyak gyártására, nem tudnám kivitelezni, mivel nincs kemencém, hogy kiégessem őket. Amint ön is láthatta, a lakásom minden helyiségébe helyezem el az alkotásaimat, ezekben szoktam gyönyörködni, amikor végignézek rajtuk.

Amikor elköszöntem a rendkívül rokonszenves Treier Erzsébettől, én is kaptam tőle ajándékba egy nagyon szép kerámiacsészét, amit ezúton is köszönök!

Dérer Ferenc

Cipőfűző

Míg a nővért várta a reggeli gyógyszerekkel, eszébe jutott, mint vergődött a priccsén, a fogságban. A fogság, így emlegette mindenki a családban azokat az éveket. Bizonytalanság, megaláztatás, állandó életveszély. Nem is tudta már, mi volt a legrosszabb. Az éhség. A jóra, a szóra, az asszonyra és az akkor már pár éves kislányra, aki nem ismerte meg, amikor négy év múlva hazavergődött.

Míg feküdt az ágyban, és a beleit marcangoló fájdalmat próbálta csitítani, arra gondolt, mennyi mindent kibírt ez a test. A sportsérüléseket, a háború, majd a fogság éveit. Majd két méter magas, atletikus teste, amire olyan büszke volt, sosem hagyta cserben. Erős, mégis hosszú ujjai egyforma indulattal nyúltak asszonyhoz, varrótűhöz, a hegedűjéhez és a futball-labdához. Csontos térde átgázolt mindenen, s ha csatárként megindult a pályán, nem volt kegyelem. Szabómesterként precízen kezelte a számokat, sportemberként ismerte a testét, és most, három hónap szánalmas gyötrődés és a műtét után kezdett elfáradni.

Nem akarja végigcsinálni.

A kezdeti gyomorfájásokat a fogságban úgy-ahogy kikúrált tífusznak tudta be, meg a későbbi rendszertelen és gyors étkezéseknek, mikor a még forró ételt behörpölve rohant a gyárba, harmadik műszakba. Ezerkilencszázhatvankettőben még javában épült a kommunizmus. Vagy valami hasonló. Építsd a gyárat, magadnak építed, szónokolt a ruhagyár párttitkára. Elvtárs, magának kevés a gyomorsava, túl sok a gyomorsava, ne egyen sósat, ne egyen meleget. És ő várt türelmesen, nem evett vagy evett, ahogy az orvosai kérték. Amikor gyengült, és fogyott a türelme, nőtt a kétségbeesése. Addig betegséget hírből sem ismert, nem is fogadta el a diagnózist. Pár hét kímélő étrend, pihenés, gyógyszerek – elmúlik majd. Aztán jött az operáció. Nem tetszett neki, ahogy a műtét után az orvos kerülte a tekintetét.

A szomszéd ágyon kínlódva fordult egy beteg, halk szellentés hallatszott. Megfeszültek az állizmai, míg a plafont nézte. Legjobban a kezén látszott, menynyit fogyott. Áttetsző bőre alatt kéken kanyarogtak az erek, meglappadt a hús az ízületei között, a körme kék lett, mint a régi szódásüvegek fala. Kintről halk villamoscsörömpölés hallatszott, és a huzat valahol becsapott egy ajtót. Erre riadt fel szendergéséből.

Nem akarja végigcsinálni. A méregetést, a szánalmat, a lesajnálást, a titkolt és nem titkolt aggodalmat, a tehetetlen, pisiszagú leépülést egy idegen kórterem falai között.

Megérezte, hogy nézik. Kissé felemelte a fejét, és meglátta a szőke nővért, amint összehúzott szemmel méregeti.

– Itt a gyógyszere – szólt csendesen, és gyöngéden megfogta a pulzusát.

A napokat mi tolja előre meg hátra? – töprengett, míg a kórterem ablaka alatt zöldbe robbantak a fák. Egyik héten még kis zöld lándzsákkal döfködték az acélos eget, aztán az acélosság átment mosott kékbe, és kizöldültek az ágak.

Új orvosa lett. Amikor az osztályt átvette, még érzett némi izgalmat, kis fáradt kíváncsiságot, vajon ez

Egy dobogó szív

Napok óta egy nagy bokor kivágásával foglalkozom, amely mintegy 20 százalékát foglalja el a kertemnek. Fele vad pünkösdirózsa, a másik fele vad, szúrós szederbokor. Körülmetszettem ollóval, úgy próbáltam a gyökeréhez férkőzni, de minduntalan megsebzett.

Génjeiben hordozza a szülőföld szeretetét, mégis félek a szúrásától. Eszembe jut a nagyapám, aki végigharcolta a világháborút, két vitézségi érmet szerzett, mégis egy tövisszúrástól halt meg tetanuszmérgezésben.

Gyufát veszek elő, alágyújtok, sercegve szökken magasra a láng, megperzseli a közeli gyümölcsfákat is. Miután kialszik, akkor látom, hogy jelentős mennyiségű

mit talál ki. De eltelt pár nap, és a terápia várt hatása késett, sőt elmaradt. Infúziótól kisebesedett erei fájón zsibongtak, és a szőke nővér, a kedvence, sokkal többet figyelt rá, mint betegtársaira. A fájdalom kiszámíthatatlanul, a legváratlanabb időpontokban jelentkezett. Volt, hogy az infúzióban adott gyógyszerek hatása órákig elzsongította, betakarta a fájdalmát, tompa nyomást érzett, meleget. Néha a lánya látogatásait is átaludta, csak az éjjeliszekrényen hűlő étel szagára ébredt. Aztán éjszaka, a legváratlanabb pillanatokban, szeszélyes, szürke álmai legmélyéről cibálta felszínre a vörösen lüktető kín. Hullámokban jött, szaggatva, tépve. Úgy tűnt, élő állat harapja odabenn a testét. Honnan jön ez? – tűnődött, míg az átnedvesedett párnán próbált elfeküdni.

Megváltozott az észlelése is. Zöldebb lett a fák színe. Melegebb a napsugár és még a víz is. Édes volt a víz és langyos is a szájában, majd a nyelőcsövébe érve keserű epévé változott. Még bírom, emelem a karom, mozdul a lábam, de csak a fájdalom éltet, súgta a fölé hajló, szőke nővérkének.

Az áttétek alattomosan jelentkeztek, fájt a csontja, még a haja is lüktetett aszalódó koponyáján. Aztán már csak színezgette a képet. A helyzetet. A módszert. Sportember volt, vén farkas, aki nem fél a haláltól, ha az gyors. Csak a fájdalomtól.

– Kislányom, hozz már legközelebb pár erős fűzőt tőletek a gyárból. A nővérkének ígértem, a kis szőkének, tudod – simogatta a lánya kezét az ágy szélén ülve.

Kinn már elvirágzott a hárs, a sárga virágok szétszórták magukat a szélben.

– Már érik az eper, apuka – rakta az éjjeliszekrényére a cukrozott gyümölcsöt egy csészében a lánya. – És itt a fűző is, a nővérkének.

Mohón kapott utána. Míg feltornázta magát az ágyból, kórházi hálóinge szétnyílt pucér, csontos fenekén. Kezével még visszaintett az ajtóból, aztán a falat simítva a folyosó végi vécé felé sántikált. Verejték gyűlt a személdökén. Nyála megkeseredett és megkötött a szájában. Sóhajtott, és halkan behúzta maga után az ajtót.

A szőke nővérke közben meglepődve értesült arról, hogy ő jó erős cipőfűzőt szeretne, de azonnal a vécébe futott. Míg zokogva, levegő után kapkodva visszakísérték az ágyába, eldőlt a bögre az éjjeliszekrényen. Édes eperszag töltötte be a kórtermet, a piros lé a kőpadlóra csöpögött.

Szilágyi Perjési Katalin

szederinda maradt még. Fejszével próbálom eltávolítani, de makacsul kapaszkodik a földbe.

Miután végzek, egy kis állatka jelenik meg a fűszálak között. Gyík.

Elszántan fordul velem szembe. Egész teste egy félénken dobogó szív. Kis lyukat pillantok meg az avarban.

Itt lakik, itt született. Talán itt is akar meghalni.

V. Szilágyi István

Felöltözteti a poharakat

Esküvőre készülő fiataloknak rengeteg a teendőjük, sok apró részletre kiterjed a szervezés. A ruhaválasztás és a lagzi helyszíne, menüje lehet a fő téma, de nélkülözhetetlen a terített asztalon az ifjú pár első koccintásához használt szép pohár is. Ennek egyedivé tételében segíthet a nagyszalontai Balogh Mónika, aki úgynevezett kreatív pohárruhákat készít.

Balogh Mónika a poharakat és üvegeket öltözteti ünneplőbe

– Mióta foglalkozik kézzel készített, személyre szabott esküvői poharak, illetve pezsgősüvegek díszítésével?

– Általános kézműveskedéssel már négy éve foglalkozom. Mindig látok ötleteket a világhálón, így egyre szélesebb körben próbálgatom a tehetségem. Úgy szokott történni, hogy megtetszik nekem valami, elkészítem, majd ezt megosztom a közösségi oldalamon, s így jönnek a rendelések. Most elsősorban esküvői poharakat és pezsgősüvegeket díszítek, s úgy veszem észre, egyre nagyobb az igény erre.

– Mennyi időbe telik ezeket a tárgyakat elkészíteni?

– Ez függ attól is, hogy mennyire bonyolult az elkészítendő ajándéktárgy. Van, amin dolgozom akár egy hétig is, mert megesik, hogy nem tetszik a végeredmény, és újrakezdem. Magammal szemben nagy az elvárásom, ha valamit elképzelek, azt mindenképp megvalósítom. A végzettségemet tekintve divattervező lennék, de mivel nem tudtam elhelyezkedni ebben a szakmában, a kis alkotásaimban élem ki a kreativitásomat.

Egyedi alkotások az emlékezetes alkalomra

– Milyen alapanyagokkal dolgozik?

– Nagyon szeretek újrahasznosítani dolgokat, például kartondobozokat, üvegeket, de az is sokszor előfordul, hogy levegőre száradó gyurmával dolgozom. Szeretem még a természetes alapanyagokat, és minden olyan anyagot is, amivel egyedivé lehet varázsolni egy-egy tárgyat, például a vizsgamunkámat is energiaitalos dobozok nyitófüléből készítettem. Mindezek mellett boros- és pezsgősüvegek, illetve poharak gravírozásával is foglalkozom.

– Sok megrendelése van?

– Vannak, de sajnos nem mindenki értékeli a kézzel készített ajándéktárgyakat, az emberek többsége nem akar túl sok pénzt áldozni ilyen holmira, inkább megveszik a boltban kapható tucatterméket olcsóbban.

– Mennyiért készíti ezeket az egyedi poharakat és üvegeket?

– Egy esküvői pohár 50 lejnél kezdődik, az ár függ a bonyolultságától, illetve attól, hogy kell-e gravírozás rá.

– Vannak ilyen asztalneműk készleten, vagy csak megrendelésre készíti őket?

– Nincsenek előre elkészített poharaim, mert mindenki személyre szabott megrendelést kér, ezért fölöslegesnek tartom, hogy általános díszítésű holmikat halmozzak fel, hiszen ebben a műfajban az egyediség a fontos. A közösségi oldalamon keresztül lehet megrendelni a tárgyakat, de a kézművesvásárokon is rendszeresen részt veszek, ott is nagy szeretettel várom az érdeklődőket.

Balázs Anita

Bakatorünnep Diószegen

Több száz éves fák alatti zöldben, ízek, illatok bűvöletében zajlott május utolsó szombatján a II. Bakator Bor- és Gasztrofesztivál Bihardiószegen.

Minden korosztálynak kellemes időtöltést kínált a Zichy-kastély kertjében megtartott eseménysor. A gyermekek számára önfeledt szórakozást nyújtott a játszótér, kézműves foglalkozás is várta a kicsiket, Miklós János és a Tokos zenekar pedig gyermektáncházat rögtönzött. Az ízlésesen kivitelezett faházak is megteltek árusokkal. Finom sültek illata terjengett a levegőben, amire jó nyomtatékul szolgáltak a finomabbnál finomabb borfélék. Mert csak kiváló minőségű borokat engedtek oda.

Március végén tartották meg a fesztiválra jelentkező nedűk zsűrizését, ennek eredményeként 19 borosgazda 47 italát kóstolhatták a fesztiválozók. Emellett számtalan pálinkaféleség közül is válogathattak. Egy elkapott beszélgetésfoszlány tanúsága szerint az egyik látogatónak a bodzapálinka nyújtott maradandó íz- és illatélményt. A pálinka mellé igen ajánlottak a sajtféleségek, ezekből is bőven kínált egy biharkeresztesi termelő. Mások is érkeztek a határon túlról, számos magyarországi és Kárpát-medencei borvidék képviseltette magát. A kínálat gazdagsága itt nem ér véget: ízesített tormakrémeket, vegyes és akácmézet, mangalicaszalonnát, -sonkát, -kolbászt és biotermékeket lehetett vásárolni. A kürtőskalács sem maradt ki a felhozatalból.

Bor mellett hagyományos étkeket is lehetett kapni

A kastélykert volt a fesztivál helyszíne

Helyi és megyei elöljárók a színpadon

Kora délután a színpad is benépesült, a gyermekeket szórakoztató Tokos zenekart a méltán híres magyar Cimbaliband követte. Nemsokára politikusok, borászok jelentek meg a színen. **Mados Attila**, Bihardiószeg polgármestere mondott köszöntőt, majd **dr. Papp Csaba**, Debrecen polgármestere arról beszélt, hogy otthonról érkezett haza, hisz a község és a civisváros kapcsolata a régmúltba nyúlik vissza. Valaha 120 debreceni lakosnak volt itt szőlőskertje. Ígérte, hogy továbbra is támogatják a helyi Bakator Szövetséget. **Pásztor Sándor** megyei tanácselnök ugyancsak támogatását ajánlotta az érmelléki borászat újjáélesztéséhez. **Pálfi Noémi** a váradi Borbarátnők Társasága nevében fejezte ki örömét, hogy ekkora összefogás jött létre a bakator visszahonosításáért. **Heit Loránd**, a Bakator Szövetség elnöke alapító okleveleket adott át.

A Weinberger Blues Band fellépése után Mados Attila a sikeresen pályázó helyi cégek képviselőit mutatta be. Az időközben megérkezett **Szabó Ödön** parlamenti képviselő megjegyezte, hogy jó üzleteket egy pohár bor mellett lehet kötni, és gratulált a Romániai Vállalkozók Egyesülete tevékenységéhez. A Honeybeast együttes színpadra lépését a Bajnokok Ligája döntőjének megtekintése követte, amit óriáskivetítő tett élvezetessé.

D. Mészáros Elek

Karitatív Arany Maraton

Május első hétvégéjén immár második alkalommal zajlott le nagy sikerrel az Arany Maraton, szervezői a nagyszalontai Illyés Lajos és Deák Csaba, valamint a gyulai Összefogás a Sérült Gyermekekért Egyesület vezetője, Felföldi Sándor voltak. A nevezési díjakat karitatív célokra fordítják.

Start a nagyszalontai református templom előtt

Határon átívelő sporteseményhez kapcsolódott az idei nagyszalontai Arany Maraton: Gyulán a X. Fuss a sérült gyermekekért program részeként ugyanaznap volt futóverseny, s a hajdúvárosból induló maratonisták Gyulán értek célba. A rendezvényekkel a sérült gyermekeket igyekeznek támogatni. A nevezési díjakból befolyó pénzösszeget a szervezők minden évben jótékonysági célra ajánlják fel.

A Nagyszalontáról rajtoló Arany Maratonon idén 73 magyarországi és romániai futó indult. A hajdúvárosi Horváth László, Kovács István, Dan Costa, Szeghő Zsolt és Sztoika Gábor a 42 kilométert futotta le, Szilágyi Ferenc a 21 km-es félmaratont, Bereczki Csaba, Cristian Vari, Cristian Gorduna és Szabó Orsolya pedig a 7 km-es távot teljesítette.

Idén 100 km-es kerékpártúrát is rendeztek ugyanekkor a Gyula–Nagyzerind–Illye–Árpád–Nagyszalonta–Gyula útvonalon. Ezt a megmérettetést a hajdúvárosiak közül Fábián Mihály, Gábor Ede és Karancsi Sándor teljesítette, továbbá Kovács Sándor és Kovács Betti tandem kerékpáron, míg Marian Cloboc, Sebesi Enikő, Veres Csilla, Leni Djurj (2 óra 29 perc), Claudia Vlad és Fazekas Szabolcs 42 km-t kerékpározott.

Önkéntesek segítették a hajdúvárosi rendezvény lebonyolítását

A szombati összes rendezvényen 1500-nál is többen vettek részt Gyulán és Nagyszalontán. A nevezési díjakból befolyt összegből a tervek szerint tábort szerveznek majd a sérült gyermekeknek, és egy sérült fiúnak triciklit vásárolnak.

Az Arany Maraton zökkenőmentes lebonyolításában 48 önkéntes vállalt szerepet, ők felügyelték a rajtot, az útvonalat, és segédkeztek a felfrissítő pontoknál. Jutalomként mindegyikük egy csodálatos napot tölthetett el május 6-án a gyulai Várfürdőben Felföldi Sándor közreműködésének köszönhetően.

Az esemény megrendezését támogatta Nagyszalonta Polgármesteri Hivatala, a városi rendőrség, a határőrség, a hajdúvárosi és a Bihar megyei mentőszolgálat, a VPK és a Canah vállalatok, a Bihar Megyei Sport- és Ifjúsági Igazgatóság, Korodi József, a nagyváradi és kolozsvári útigazgatóság, a Román Atlétikai Szövetség, a Tripa SK, Tripa Andrei, az Elesal Kft., a Samob Salonta Kft., Kovács István és Kovács Bence, Nagy Attila, Gáll Mónika, aki a rajt előtti bemelegítésről gondoskodott, Sinka Henrik, aki a zenei aláfestést szolgáltatta, és Chiș Marius, aki élőben közvetítette a történéseket.

A szervezők nem titkolt célja, hogy jövőre is megrendezzék a maratont, illetve a félmaratonokat, hiszen az adakozás mellett az is fontos, hogy a résztvevők mozogjanak.

Balázs Anita

Döntő, ezüstérem, feljutás

A várakozásoknak megfelelően eredményes évadot zár a Nagyváradi Városi Sportklub (VSK), csapatai két bajnoki döntőben is érdekeltek voltak.

Elsőként a VSK vízilabdázói számára ért véget a küzdelem. A tavaly nyáron igencsak átalakított s megfiatalított gárda bejutott ugyan a bajnoki döntőbe, ám ott nem sikerült meglepetést okoznia a címvédő, ráadásul jóval erősebb Bukaresti Steaua ellen. **Dorin Costrăş** edző tanítványai három meccsen maradtak alul a fővárosiakkal szemben, kétszer idegenben (10–7 és 10–3), egyszer pedig hazai pályán (8–4). A bajnokság mellett a Román Kupában is döntőt játszottak, ott is magabiztosan győzte le őket a Steaua (7–1).

Bajnokok, mégsem győztesek

A férfi kézilabdacsapat remek idényt tud maga mögött, hiszen kis híján veretlenül (19 győzelem és egyetlen vereség) zárta a román másodosztály nyugati csoportjának küzdelmeit. A második helyezett Târgu Jiu-i csapatot mindkét meccsen legyőzte **Sebastian Tudor** edző együttese, így jogot szerzett a Nemzeti Ligában való szereplésre, ám a klubvezetés megint csak úgy döntött, nem íratja be a gárdát az élvonalba. Az ok pedig a pénzhiány.

Az ezüstéremmel kellett beérnie a megfiatalított pólócsapatnak

A kézilabdázók hiába dolgoztak a 2017/2018-as idényben

A kézilabdacsapat évek óta a VSK mostohagyermekének számít, s bár többször is bekopogtatott az élvonal ajtaján, mindig a pénzhiány állt a feljutás útjában. Sebastian Tudor edző és segítője, **George Tăutu** ennek ellenére büszke lehet a csapatra, amely ismét bebizonyította, hogy a váradi kézilabdának helye lenne a román élvonalban.

A bajnokcsapat tagjai: Duma, Niculai (kapusok), Alexandru Pop, Botea, Stroe, Munteanu, Laslo, Mihăilescu, Crăciun, Nițu, Iozu, Munea, Ivancov, Zamfir, Radu, Szilágyi.

Döntőben a kosarasok

A férfi kosárlabdacsapat hullámzó teljesítményt nyújtott a bajnokság alapszakaszában, majd a felsőházi rájátszásban is. Az idényben egymást váltották a parádés győzelmek és a meglepő vereségek. A végére összekapta magát **Cristian Achim** együttese, jól taktikázott, s a harmadik helyről vágott neki a rájátszásnak, így az elődöntőben a sokáig éllovas szebeniekkel találta szemben magát. Bár a pályaelőny az ellenfélnél volt, a VSK rögtön az első meccsen, idegenben nyert, aztán a folytatásban kikapott, de az Antonio Alexe Sportcsarnokban szerzett két győzelemmel biztosította be helyét a finálében. Hogy ki lesz az ellenfél, lapzártánkkor még nem ismeretes, hiszen a címvédő Kolozsvári U BT és a Bukaresti Steaua párharcában az ötödik meccs dönt a továbbjutásról. Kolozsvárral idegenben, a Steauával viszont hazai pályán kezd a VSK.

Hajdu Attila

Beültettem kiskertemet

7. Bazsarózsa *(Paeonia officinalis)*

A kőtörőfű-virágúak rendjébe, a bazsarózsafélék családjába tartozik. Pünkösdirózsának is nevezzük, lilás, ciklámenes vagy fehér virágú, erősen vagy kevésbé illatozó, évelő növény. Vidékünkön a kiskertek kedvelt, elterjedt virága, vadon cserjésekben, erdei tisztásokon található meg.

Gyökértörzséből fél-egy méter magasra nőnek a szárai, levelei háromszor hármasan összetettek, ép szélűek, az egyes levelek hosszúkás, felfelé hegyesedő tojásdadok. Májusban virágzik.

Vágott virágja sokáig bírja vázában. Érdemes levágni a virágot, hogy a növény ne fordítsa energiáit a magérlelésre. Nem szükséges szárát-bokrát metszeni, csak ha késő ősszel elszáradnak a levelek, zöld részek. Különösen kemény fagyok idején – hótakaró hiányában – érdemes avarral lefedni. A napos, legfeljebb félárnyékos helyet kedveli, nem túlzottan vízigényes, de a tikkasztó nyári hőségben locsolást igényel (a tövére), még akkor is, ha már elvirágzott.

Bazsarózsa

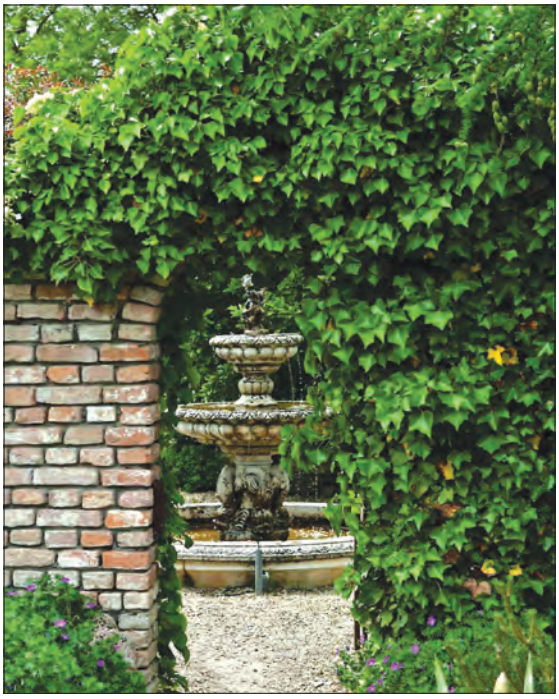

Borostyán

8. Borostyán *(Hedera helix L.)*

A borostyánfélék családjába tartozó, évelő, örökzöld kúszónövény. Hajtásaival a földön kúszik, vagy léggyökereivel fákra, falakra, kőkerítésekre kapaszkodik, de akár fák törzsére is. Örökzöld levelei sötétzöldek, bőrneműek, kopaszak, szögletesen ötkaréjúak, a virágzó hajtásokon tojásdadok és ép élűek. A virágernyők öreg példányokon jelennek meg kora ősszel, gömbösek, a párta zöldesfehér. A feketés bogyótermések a következő tavasszal érnek meg, mérgezőek.

Árnyékos helyet kedvel, de öntözve a napon is megél. Temetőbe is szokták ültetni, gondoskodást nem igényel. Szaporítása is egyszerű: arasznyi friss hajtást vágjunk a tőről, ültessük porhanyós talajba, és rövidesen meggyökeresedik. Innentől már nincs több teendőnk. Eltávolítása a kövekről, falakról már annál nehezebb, annyira erősen hozzátapad a felület apró egyenetlenségeihez, repedéseibe kapaszkodik.

Erkélyen, virágládában, sőt cserépben a lakásban is nevelhető. Kis kreativitással – formázott támaszték, erős drót használatával – egyedi növényszobrot is kialakíthatunk belőle.

Legközelebb a **bodzát** és a **borbolyát** mutatjuk be.

Határtalan szendvicsek

Iskolába vagy munkába indulás előtt szinte oda sem figyelve, rutinból készül nap mint nap az uzsonnára szánt szendvics. Mielőtt megunnánk, nézzünk körül a világban, más népek mit fogyasztanak két kenyérszelet között.

Reuben (USA)

Rozskenyér szeletek között sózott marhahússzeletek, savanyú káposzta, sajtszeletek, leöntve majonézzel, ketchuppal, az egész grillezve.

Carozza (Olaszország)

Sajtos szendvics (hámozott kenyérszeletek között sajtszeletek vagy mozzarella) bundás kenyérként kisütve.

Milanesa (Argentína)

Hosszában kettévágott hosszúkás cipóban rántott hús (disznó vagy csirke), paradicsom, saláta, hagymakarikák. Mehet még bele sonkaszelet, sajt, tükörtojás.

Hawaii (Németország)

Pirítós kenyéren (egy szelet) sonka- és sajtszelet, rajta egy ananászszelet, közepén egy szem meggy, csöppet grillezve, hogy a sajt megolvadjon.

Ruisleipä (Finnország)

A hagyományos finn barna rozskenyér megvajazva, megrakva sonkával, főtt tojással, sajttal, salátalevéllel, paradicsommal, egyéb savanyúsággal.

Sabich (Izrael)

Pitába töltött sült padlizsánszeletek és főtt tojás, megöntözve tahini szósszal (pirított, őrölt szezámmagból készül olajjal, citromlével és fokhagymával), vegyes salátával (apróra vágott paradicsom, hagyma, uborka, zöld- és csípős paprika, zöldpetrezselyem), leöntve amba szósszal (mangó alapú) és hummusszal.

Beirute (Brazília)

Pitába töltött marhasült szelet olvasztott sajttal, oregánós paradicsomszeletekkel, salátalevéllel, majonézzel.

Smörgåstårta (Svédország)

Szendvicstorta: 5-6 szelet fehér vagy rozskenyér között különféle töltelék, de majonéz és főtt tojás mindig van közte. Finom lesz a májpástétom, olajbogyó, sonka, felvágott, paradicsom, uborka, sajt elegye, illetve kaviár, füstölt lazac, garnélarák, citromszelet, szőlő kombináció.

Shakespeare mondotta

A jeles angol drámaíró, költő (1564–1616) véleményét idézzük a rejtvényben a **vízszintes 1.** és a **függőleges 44.** alatt.

VÍZSZINTES: 13. Gazdasági ágazat. **14.** Függőlegesen nagy kiterjedésű. **15.** Női ruha része. **16.** Amerikai akciófilm (George P. Cosmatos rendezte 1986-ban). **18.** Lapályos fekvésű. **20.** Érzelmes dark-rock stílus. **21.** Joskar-… – Mariföld fővárosa. **22.** Mezzoszoprán szerep Verdi Don Carlos c. operájában. **24.** Becézett szülő. **26.** A diszprózium vegyjele. **27.** Írásmű szerzője. **28.** Tavaszi hónap – röv. **29.** Kicsinyítő képző. **30.** Szardella. **32.** Magyar szőlőfajta. **34.** Enyém – franciául. **36.** Apró vérszívó rovar. **38.** Olasz származású, francia nyelvű belga énekes. **39.** Román férfinév. **41.** Ilona egyik becézője. **43.** Eszes. **44.** Olasz szerelem. **46.** Országgyűlés – régen. **48.** … poetica – költői hitvallás. **49.** Velencei csónak. **51.** Versenyben legyőz. **53.** Az ozmium vegyjele. **54.** Kossuth-díjas színművész (Lajos, 1935–1984). **56.** … Ráby – Jókai Mór regénye. **57.** Post scriptum (utóirat) – röv. **59.** Fekete István 1940-ben megjelent kötete. **60.** Jól vágót. **62.** Charles Dickens írói álneve. **63.** Vetített állókép. **65.** Elismert. **67.** Nagyon régi. **69.** Motortípus. **71.** Kis mennyiségű. **73.** Csodatevő kehely.

FÜGGŐLEGES: 1. Dario … – olasz író, vígjátékíró (1874–1934). **2.** Folyó, Szobnál torkollik a Dunába. **3.** A nátrium és a bárium vegyjele. **4.** Curry egynemű hangzói. **5.** Ante meridiem – röv. **6.** Létező. **7.** Magyar sportlövő, olimpiai és világbajnok (Diána). **8.** Fa levele (táj.). **9.** Kerti szerszám. **10.** … Kenzaburo – Nobel-díjas japán író. **11.** Elun betűi. **12.** Szintén nem. **17.** A levegő oxigénjét igénylő. **19.** Fejfedő. **23.** Hízelgően beszél. **25.** Madridi képtár. **27.** Húros fegyver. **28.** Ékezetben különböznek. **29.** Magyar építész, Jakab Dezső társa (Marcell). **30.** Negatív töltésű ion. **31.** … Valli – olasz színésznő. **32.** Joséphine … – francia sanzonénekesnő, revütáncos (1906–1975). **33.** Borít. **35.** Eső jelzője. **37.** A hidrogén és a nikkel vegyjele. **40.** Kossuth- és Wolf-díjas magyar matematikus (Pál, 1913–1996). **42.** Velünk együtt levő személy – névelővel. **45.** Kerámiatárgyak különleges mázа. **47.** Ünnepélyes átadó. **50.** A mélybe. **52.** Házőrző. **55.** Már előre. **57.** Kutya szíja. **58.** Cetek szájában lévő szarulemez (ék. f.). **59.** Római államférfi, író, szónok (Kr. e. 234–149). **60.** Esztendőt. **61.** Lejtő két pontja közti szintkülönbség. **62.** Föld alatti, éjjeli állat. **64.** Titkokban van! **66.** E. K. S. **68.** A kálium és a gallium vegyjele. **70.** A „nagy varázsló”. **72.** Kettős betű.

Barabás Zsuzsa

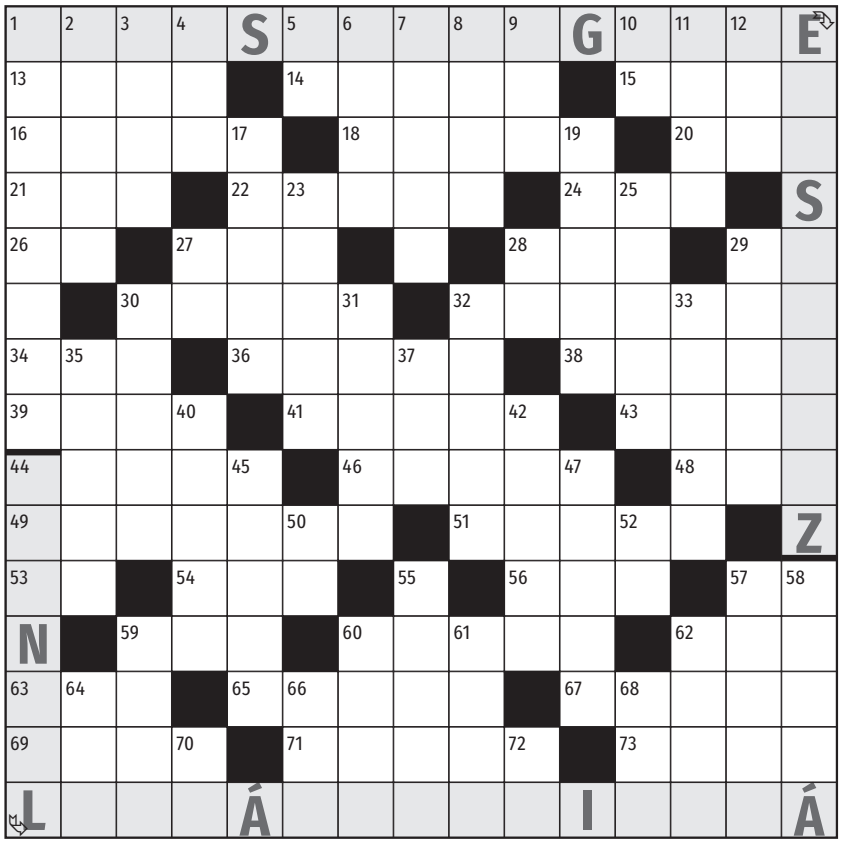

Májusi rejtvényünk *(A szabályokról)* helyes megfejtése: „...amit meg ne lehetne sérteni azért, hogy szebbé tegyünk valamit”. Könyvjutalmat nyert: **Szűcs Erzsébet** (Ottomány), **Pop Vasile Andrei** (Szatmárnémeti) és **Szilágyi Andrea** (Érmihályfalva).

A helyes megfejtést szerkesztőségünkbe eljuttatók között könyvjutalmat sorsolunk ki. Beküldési határidő: **június 29.** Postacím: Biharország, 410068 – Oradea, Piața 1 Decembrie nr. 12.; e-mail: biharmegye@gmail.com.

Az oroszországi foci-vb menetrendje

Június 14. és július 15. között Oroszországban rendezik meg a 21. labdarúgó-világbajnokság mérkőzéseit. A nyitómeccsen a házigazdák Szaúd-Arábia csapatával találkoznak. A címvédő Németország mellett a brazil, az argentin és a spanyol csapat számít a vb esélyesének.

A világbajnokság teljes menetrendje, napokra lebontva (zárójelben a csoportban elfoglalt sorszám olvasható):

Június 14., 18 óra, Moszkva: Oroszország (A1) – Szaúd-Arábia (A2).

Június 15., 15 óra, Jekatyerinburg: Egyiptom (A3) – Uruguay (A4); **18 óra**, Szentpétervár: Marokkó (B3) – Irán (B4); **21 óra**, Szocsi: Portugália (B1) – Spanyolország (B2).

Június 16., 13 óra, Kazany: Franciaország (C1) – Ausztrália (C2); **16 óra**, Moszkva: Argentína (D1) – Izland (D2), **19 óra**, Szaranszk: Peru (C3) – Dánia (C4), **22 óra**, Kalinyingrád: Horvátország (D3) – Nigéria (D4).

Június 17., 15 óra, Szamara: Costa Rica (E3) – Szerbia (E4); **18 óra**, Moszkva: Németország (F1) – Mexikó (F2), **21 óra**, Rosztov: Brazília (E1) – Svájc (E2).

Június 18., 15 óra, Nyizsnyij Novgorod: Svédország (F3) – Dél-Korea (F4); 18 óra, Szocsi: Belgium (G1) – Panama (G2); **21 óra**, Volgográd: Tunézia (G3) – Anglia (G4); **21 óra**, Szentpétervár: Oroszország (A1) – Egyiptom (A3).

Június 19., 15 óra, Moszkva: Lengyelország (H1) – Szenegál (H2); **18 óra**, Szaranszk: Kolumbia (H3) – Japán (H4); **18 óra**, Rosztov: Uruguay (A4) – Szaúd-Arábia (A2).

Június 20., 15 óra, Moszkva: Portugália (B1) – Marokkó (B3); **21 óra**, Kazany: Irán (B4) – Spanyolország (B2).

Június 21., 15 óra, Jekatyerinburg: Franciaország (C1) – Peru (C3); **18 óra**, Szamara: Dánia (C4) – Ausztrália (C2); **21 óra**, Szaranszk: Irán (B4) – Portugália (B1); **21 óra**, Nyizsnyij Novgorod: Argentína (D1) – Horvátország (D3).

Június 22., 15 óra, Szentpétervár: Brazília (E1) – Costa Rica (E3); **18 óra**, Volgográd: Nigéria (D4) – Izland (D2); **21 óra**, Kalinyingrád: Szerbia (E4) – Svájc (E2).

Június 23., 18 óra, Szocsi: Németország (F1) – Svédország (F3); **21 óra**, Rosztov: Dél-Korea (F4) – Mexikó (F2); **15 óra**, Moszkva: Belgium (G1) – Tunézia (G3).

Június 24., 15 óra, Nyizsnyij Novgorod: Anglia (G4) – Panama (G2); **18 óra**, Jekatyerinburg: Japán (H4) – Szenegál (H2); **21 óra**, Kazany: Lengyelország (H1) – Kolumbia (H3).

Június 25., 21 óra, Kalinyingrád: Spanyolország (B2) – Marokkó (B3); **17 óra**, Szamara: Uruguay (A4) – Oroszország (A1); **17 óra**, Volgográd: Szaúd-Arábia (A2) – Egyiptom (A3).

Június 26., 17 óra, Moszkva: Dánia (C4) – Franciaország (C1); **17 óra**, Szocsi: Ausztrália (C2) – Peru (C3); **21 óra**, Szentpétervár: Nigéria (D4) – Argentína (D1); **21 óra**, Rosztov: Izland (D2) – Horvátország (D3).

Június 27., 17 óra, Kazany: Dél-Korea (F4) – Németország (F1); **17 óra**, Jekatyerinburg: Mexikó (F2) – Svédország (F3); **21 óra**, Moszkva: Szerbia (E4) – Brazília (E1); **21 óra**, Nyizsnyij Novgorod: Svájc (E2) – Costa Rica (E3).

Június 28., 17 óra, Volgográd: Japán (H4) – Lengyelország (H1); **17 óra**, Szamara: Szenegál (H2) – Kolumbia (H3); **21 óra**, Kalinyingrád: Anglia (G4) – Belgium (G1); **21 óra**, Szaranszk: Panama (G2) – Tunézia (G3).

A **nyolcaddöntőkre június 30. és július 3. között** kerül sor, a **negyeddöntőket** pedig **július 6-án és 7-én** rendezik. Az **elődöntő** találkozóit **július 10-én és 11-én** játsszák; a vesztesek **14-én a bronzéremért**, a győztesek egy napra rá, **15-én a döntőben** a vb-trófea megszerzéséért lépnek majd pályára a moszkvai Luzsnyiki Stadionban.

H. A.

A futball-világbajnokság trófeája

A képeslapon az szerepel, hogy „Nagyvárad. A vár nyugati oldala”, s az égtáj meghatározását valaki ceruzával lehúzta. Jogosan tette, ugyanis a képeslap a vár keleti kapuját ábrázolja, háttérben a vártemplommal. A templom a külső vár nyugati részéről nem látható. Az Aranyos- és a Veres-bástya közötti kötőgáton az osztrák várparancsnokság 1773-ban nyitotta ezt a keleti kaput, amely a köztudat szerint Velence irányába néz. A valóság ellenben az, hogy ezen a részen még Váralja terül el. A kapuval egy időben alakították ki az itteni lőréses kazamatákat is az övpárkánytól fölfelé újjáépített kötőgátban
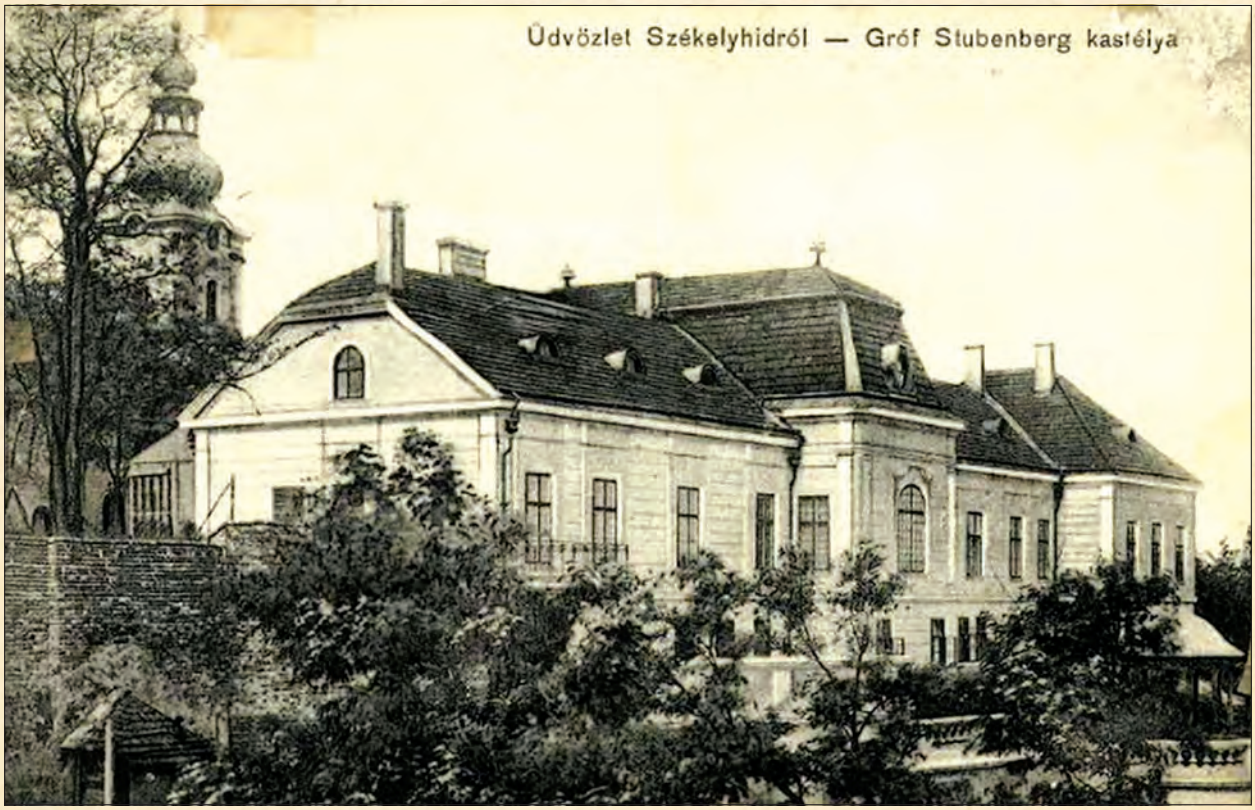
Székelyhíd jellegzetes épülete, a Stubenberg-kastély a vidéket a XV. században birtokoló Zólyomiak lakóhelyén épült fel. A Habsburg-korban a birtok kincstári adományként került 1728-ban Dietrichstein gróf, császári és királyi belső titkos tanácsos tulajdonába. Fia építtette a kastély nyugati szárnyát 1750–1760 között. A birtok 1830-ban házasság révén került Stubenberg grófék tulajdonába, és maradt is a II. világháború végéig. Az épületet 1948-ban államosították, a karbantartásával nem törődtek, 2010-ig iskolaként hasznosították. Akkor a város koncesszióba adta a dévai Szent Ferenc Alapítványnak, ma is gyermekotthon működik az időközben renovált falai között